

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
Poslanecká sněmovna
2007
V. volební období

251

Vládní návrh

na vydání

o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů

ZÁKON

ze dne 2007,

o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

VÝKON ZABEZPEČOVACÍ DETENCE

Hlava I

Základní ustanovení

§ 1

(1) Tento zákon upravuje výkon zabezpečovací detence v ústavech pro výkon zabezpečovací detence (dále jen „ústav“) zřízených podle zvláštního právního předpisu¹⁾, které spravuje Vězeňská služba České republiky (dále jen „Vězeňská služba“).

(2) Výkonem zabezpečovací detence se sleduje ochrana společnosti a terapeutické a výchovné působení na osoby ve výkonu zabezpečovací detence prostředky stanovenými v tomto zákoně a ve zvláštním právním předpise²⁾.

(3) Zabezpečovací detence se vykonává v ústavu se zvláštní ostrahou a s léčebnými, psychologickými, vzdělávacími, pedagogickými, rehabilitačními a činnostními programy.

§ 2

(1) Do výkonu zabezpečovací detence se osoby umísťují jen na základě soudem nařízeného výkonu zabezpečovací detence.

(2) Zabezpečovací detenci lze vykonávat jen takovým způsobem, který respektuje lidskou důstojnost osoby ve výkonu zabezpečovací detence (dále jen „chovanec“), je přiměřený osobě chovance a omezuje účinky zbavení svobody; tím však nesmí být ohrožena ochrana společnosti.

(3) Chovanec má právo na zajištění přímého zaopatření v ústavu, a to především na stravování, ubytování, ošacení. Pokud si chovanec vyžádá poskytnutí zdravotní péče, léčiv a zdravotnických prostředků, které nejsou pokryty zdravotním pojištěním a nejsou v rozporu s účelem zabezpečovací detence, mohou mu být takto vzniklé náklady rozhodnutím ředitele ústavu částečně nebo zcela uhrazeny.

¹⁾ § 2 odst. 1 písm. b) zák. č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

²⁾ Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

(4) S chovancem nesmí být jednáno způsobem, který by mohl nepříznivě ovlivnit jeho zdravotní stav, a je nutné využívat všech dostupných odborných poznatků a podporovat takové postoje chovance, které, pokud to bude vzhledem ke zdravotnímu stavu chovance možné, vzbudí v chovanci rozhodnutí podrobit se ochrannému léčení.

§ 3

Zajištění výkonu zabezpečovací detence

(1) Ředitel je oprávněn vydávat k zajištění chodu ústavu rozhodnutí a pokyny, s nimiž musí být chovanci seznámeni a které jsou pro ně závazné.

(2) Ředitel ústavu vydá s předchozím souhlasem generálního ředitele Vězeňské služby vnitřní řád ústavu, kterým se určuje denní rozvrh chodu ústavu, činnost chovanců a jejich podíl na řešení otázek souvisejících se životem v ústavu. Vnitřní řád ústavu nabývá účinnosti dnem, který je v něm stanoven, nejdříve však dnem, kdy byl v ústavu vyhlášen. Vnitřní řád ústavu musí být přístupný všem zaměstnancům a chovancům v ústavu.

(3) V ústavu působí odborní zaměstnanci, jimiž jsou psychologové, speciální pedagogové a další odborníci, kteří po odborné stránce zajišťují plnění účelu zabezpečovací detence.

(4) Vnější a vnitřní ostrahu ústavu, kontrolu došlých zásilek určených chovancům, eskortní službu včetně úkonů s ní spojených a dodržování stanovených podmínek výkonu zabezpečovací detence zajišťuje Vězeňská služba.

(5) Dozor nad chovanci vykonávají zaměstnanci Vězeňské služby, kteří jsou oprávněni dávat jim pokyny a používat vůči nim jen taková omezení a omezovací prostředky, které stanoví tento zákon nebo zvláštní právní předpis²⁾.

(6) Zaměstnancem Vězeňské služby se pro účely tohoto zákona rozumí příslušník Vězeňské služby a odborný zaměstnanec.

Umístování chovanců do ústavu

§ 4

(1) Při umístění do ústavu musí být prokazatelně provedeno seznámení chovance s jeho právy a povinnostmi podle tohoto zákona, s vnitřním řádem ústavu a s jeho právem podávat návrhy na propuštění ze zabezpečovací detence nebo na změnu zabezpečovací detence na ochranné léčení. Poučení se provede způsobem přiměřeným rozumovým schopnostem chovance, a to tak, aby poučení mohl pochopit. Toto poučení obdrží chovanec též v písemné podobě. Při nástupu do ústavu se provede osobní prohlídka chovance.

(2) Po nástupu do ústavu je chovanec zařazen do přijímacího oddělení. V průběhu pobytu v přijímacím oddělení je povinen podrobit se vstupní lékařské prohlídce, jejíž provedení zajistí ústav.

§ 5

Odděleně se umísťují v ústavu muži od žen, chovanci mladší 19 let od dospělých a dále zpravidla chovanci s duševní poruchou od ostatních.

Hlava II Práva a povinnosti chovanců

§ 6

Obecné ustanovení

Chovanci mají právo podílet se na řešení otázek souvisejících s jejich pobytem v ústavu předkládáním návrhů a připomínek řediteli ústavu.

§ 7

Rovnost práv

Všem chovancům ve výkonu zabezpečovací detence přísluší stejná práva za podmínek a v rozsahu stanoveném tímto zákonem.

§ 8

Korespondence

(1) Chovanec má právo přijímat a na svůj náklad odesílat písemná sdělení (dále jen „korespondence“) bez omezení, pokud tento zákon nestanoví jinak.

(2) Vězeňská služba může provádět kontrolu korespondence chovance; přitom je oprávněna seznámit se s jejím obsahem. Pokud obsah korespondence zakládá podezření, že je připravován nebo páčán trestný čin, Vězeňská služba korespondenci zadrží a předá ji orgánu činnému v trestním řízení.

(3) Ředitel ústavu může na návrh odborného zaměstnance rozhodnout, že korespondence od určité osoby nebude chovanci předávána, nebo že korespondence chovance adresovaná určité osobě nebude odesílána. O tomto rozhodnutí a jeho důvodech musí být chovanec bez odkladu vyrozuměn. Podle posouzení odborného zaměstnance může být chovanec seznámen s nezávadnou částí korespondence. Odpadne-li důvod pro takové rozhodnutí, ředitel ústavu na návrh odborného zaměstnance rozhodnutí zruší, o čemž musí být chovanec bez odkladu vyrozuměn. Neodeslané zásilky se vrátí chovanci, nepředané zásilky se vrátí odesílateli se stručným vysvětlením důvodu nepředání korespondence. Ředitel ústavu je povinen vždy po uplynutí 6 měsíců po dni, kdy rozhodl podle věty první i bez žádosti chovance přezkoumat, zda důvody pro takové rozhodnutí trvají i nadále.

(4) Omezení korespondence nebo kontrola korespondence mezi chovancem a soudem ustanoveným opatrovníkem, mezi chovancem a obhájcem nebo advokátem oprávněným ho zastupovat, mezi chovancem a orgány veřejné moci, Veřejným ochráncem práv nebo diplomatickou misí anebo konzulárním úřadem cizího státu, anebo mezi chovancem a mezinárodní organizací, která podle mezinárodní úmluvy, již je Česká republika vázána, je příslušná k projednávání podnětů týkajících se ochrany lidských práv, je nepřipustná. Tato korespondence se adresátu odesílá a chovanci doručuje neprodleně.

(5) Chovanci, který neumí nebo nemůže číst nebo psát, Vězeňská služba zajistí, aby mu byla došlá korespondence přečtena, nebo mu poskytne písařskou pomoc při sepisování žádostí, podání a stížností orgánům veřejné moci, Veřejnému ochránci práv, mezinárodním organizacím uvedeným v odstavci 4 a při korespondenci s obhájcem nebo advokátem oprávněným ho zastupovat.

§ 9

Užívání telefonu a dalších komunikačních prostředků

(1) Chovanci může být umožněno užívání ústavního telefonu a dalších ústavních komunikačních prostředků, a to zejména ke kontaktu s osobami blízkými, soudem ustanoveným opatrovníkem, nebo orgány a organizacemi zabývajícími se ochranou lidských práv. Chovanec má právo využívat ústavní telefon ke kontaktu s obhájcem nebo advokátem oprávněným ho zastupovat. Náklady spojené s použitím telefonu hradí chovanec, pokud ředitel ústavu nerozhodne jinak.

(2) Se souhlasem ředitele ústavu a za vymezených podmínek může chovanec užívat ústavní internet. Chovanec však není oprávněn držet a používat v ústavu vlastní telefon, vysílačku a jiné komunikační prostředky.

(3) Nejde-li o telefonát s obhájcem nebo advokátem, který je oprávněn chovance zastupovat, nebo s orgány veřejné moci, Veřejným ochráncem práv, nebo diplomatickou misí anebo konzulárním úřadem cizího státu, anebo s mezinárodní organizací, která podle mezinárodní smlouvy, již je Česká republika vázána, je příslušná k projednávání podnětů týkajících se ochrany lidských práv, je Vězeňská služba oprávněna seznamovat se formou odposlechu s obsahem telefonátu a pořizovat jeho záznam.

(4) O použití telefonu chovancem vede ústav evidenci obsahující údaje o datu uskutečnění telefonického hovoru, volaném čísle a o jménu osoby, s níž byl telefonický hovor uskutečněn. Do této evidence se rovněž zaznamená odepření přístupu k telefonu.

§ 10

Návštěvy

(1) Chovanec má právo během pobytu v ústavu přijímat návštěvy nejméně dvakrát týdně vždy po dobu nejméně dvou hodin, a to v čase určeném vnitřním řádem ústavu nebo ředitelem ústavu.

(2) Návštěvy obhájce nebo advokáta oprávněného chovance zastupovat, soudem ustanoveného opatrovníka, duchovních (§ 11) a úředních osob nepodléhají omezení uvedenému v odstavci 1.

(3) Ředitel ústavu může na doporučení zdravotnického zařízení zakázat návštěvu určité osoby, vyžaduje-li to zdravotní stav chovance a neprodleně vyrozumí chovance a je-li to možné i osoby, které se návštěvy měly účastnit. O tomto rozhodnutí spolu s uvedením důvodů učiní záznam, který založí do osobní evidence chovance.

(4) Pokud je chovanec dočasně umístěn ve zdravotnickém zařízení mimo objekty spravované Vězeňskou službou, projedná podmínky uskutečnění návštěvy ředitel ústavu se zdravotnickým zařízením.

(5) Nestanoví-li ředitel ústavu vyšší počet osob, mohou chovance současně navštívit nejvýše 4 osoby včetně nezletilých dětí. Nezletilé děti ve věku do 15 let se mohou zúčastnit návštěvy pouze v doprovodu osoby starší 18 let. Návštěva se uskutečňuje zpravidla pod dohledem Vězeňské služby, případně za přítomnosti odborného zaměstnance.

(6) Ředitel ústavu může povolit uskutečnění návštěvy chovance bez zrakové a sluchové kontroly zaměstnanci Vězeňské služby v prostorách k tomu určených. Před rozhodnutím si vyžádá vyjádření lékaře seznámeného s aktuálním zdravotním stavem chovance.

(7) Jestliže chovanec nebo návštěvník závažným způsobem naruší klid nebo pořádek nebo ohrozí život a zdraví osob v ústavu, návštěva se přeruší, případně ukončí.

§ 11

Duchovní služby

(1) Chovanci se zajišťuje právo na poskytování duchovních služeb sledujících humanitární cíle v rozsahu vyplývajícím ze zvláštních právních předpisů³⁾.

(2) Ústav umožní chovancům, a to zpravidla v době jejich volna účastnit se společných náboženských obřadů. Účast na náboženských obřadech je dobrovolná. Dobu konání společných náboženských obřadů a další informace o poskytování duchovní služby obsahuje vnitřní řád ústavu.

(3) K výkonu duchovní služby v ústavech jsou oprávněny pouze ty registrované církve a náboženské společnosti, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu tohoto práva podle zvláštního právního předpisu³⁾ (dále jen „církev“).

(4) Požádá-li chovanec o umožnění návštěvy církví pověřené osoby, je ústav povinen jí tuto skutečnost neprodleně oznámit.

(5) Církví pověřené osoby ředitel ústavu poučí o povinnosti dodržovat právní předpisy upravující výkon zabezpečovací detence a dodržovat vnitřní řád ústavu, jakož i časový a programový režim chovanců.

³⁾ Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), ve znění pozdějších předpisů.

(6) Ředitel ústavu je oprávněn odepřít možnost výkonu duchovní služby osobám, které se dopustily porušení povinností vyplývajících z právních předpisů upravujících výkon zabezpečovací detence nebo osobám, které porušily právní předpisy při poskytování duchovní služby v ústavu.

§ 12

Uspokojování kulturních potřeb

(1) Chovanci mají právo půjčovat si knihy a tiskoviny z ústavní knihovny, půjčovat si a hrát společenské hry a využívat další prostředky pro kulturní vyžití, které jsou v ústavu pro tyto účely k dispozici.

(2) Ředitel ústavu může v odůvodněných případech chovanci povolit zakoupení, zaslání a používání dalších věcí, zejména takových, které povedou k rozšíření jeho znalostí, napomohou k úspěšnému plnění programu nebo k účelnému využití volného času, a to za podmínky, že nebudou ohrožovat zdraví, narušovat pořádek a klid v ústavu, ani obtěžovat nebo omezovat ostatní chovance.

(3) Ředitel ústavu na doporučení zdravotnického zařízení může chovanci zakázat držení a používání určitých knih, tiskovin a dalších věcí, je-li to nutné s ohledem na zdravotní stav chovance. Odpadne-li důvod pro takové rozhodnutí, ředitel ústavu na návrh lékaře takové rozhodnutí zruší, o čemž musí být chovanec bez odkladu vyrozuměn.

(4) Chovanec má právo na uložení vlastních peněz do úschovy v ústavu. Chovanec má právo si vyžádat od ústavu minimálně jedenkrát za šest měsíců a při propuštění z ústavu výpis ze svého účtu, který musí obsahovat přehled a účel čerpání peněžních prostředků a konečný zůstatek.

§ 13

Doplňkové nákupy

(1) Ústavní prodejna slouží k doplňkovým nákupům chovanců. Chovanec má právo nakupovat v prodejně ústavu potraviny a věci osobní potřeby, případně věci pro zájmovou a vzdělávací činnost nebo k realizaci příslušného programu.

(2) Nelze-li zboží zakoupit v prodejně ústavu, zajišťuje se nákup prostřednictvím správy ústavu.

§ 14

Přijímání balíčků

(1) Chovanec má právo jedenkrát za tři měsíce přijmout balíček s trvanlivými potravinami a věcmi osobní potřeby do hmotnosti 5 kg.

(2) Chovanec má právo bez omezení přijímat balíčky obsahující prádlo, oděv, obuv, knihy a tiskoviny, a dále zásilky obsahující věci potřebné k realizaci příslušného programu, jakož i potřeby k dalšímu vzdělávání nebo zájmové činnosti.

(3) Balíčky podléhají kontrole zaměstnanců Vězeňské služby. Balíčky lze chovanci předat prostřednictvím zaměstnance Vězeňské služby, který provede jejich kontrolu, též při návštěvě. Chovanci se nepředávají věci, které odporují účelu zabezpečovací detence, nebo které není dovoleno mít u sebe, zejména věci, kterými by mohl ohrozit život a zdraví vlastní nebo jiných osob. Nepředané věci se odešlou zpět odesílateli na náklady chovance, pokud ředitel ústavu nerozhodne jinak.

(4) Zakládá-li obsah balíčku nebo jeho nepředaná část důvodné podezření ze spáchání přestupku nebo jiného správního deliktu, balíček nebo jeho nepředaná část se spolu s oznámením předá orgánu Policie České republiky nebo jinému příslušnému orgánu, a jde-li o podezření ze spáchání trestného činu, příslušnému orgánu činnému v trestním řízení.

§ 15

Ochrana práv

(1) Osoby, které přicházejí do styku s chovanci, jsou povinny dbát na zachovávání práv, která chovanci mají ve výkonu zabezpečovací detence.

(2) Chovanec může k uplatnění svých práv a oprávněných zájmů podávat stížnosti a žádosti orgánům příslušným k jejich vyřízení; stížnost, případně žádost, musí být orgánu, jemuž je adresována, neprodleně odeslána. Ředitel ústavu určí okruh zaměstnanců Vězeňské služby pověřených přebíráním a odesíláním stížností a žádostí a jejich evidencí a vytvoří takové podmínky pro podávání stížností a žádostí chovanců, aby bylo vyloučeno, že s nimi budou zacházet jiné než oprávněné osoby.

(3) Zaměstnanci Vězeňské služby bez odkladu vyrozumí soudem ustanoveného opatrovníka, ředitele ústavu, státního zástupce, soudce, Veřejného ochránce práv nebo orgán, který provádí kontrolu ústavu, o žádosti chovance o rozmluvu a na jejich žádost nebo pokyn takovou rozmluvu v ústavu umožní.

(4) Chovanec má právo na poskytování právní pomoci obhájcem nebo advokátem oprávněným ho zastupovat.

(5) Ústav umožní zaměstnanci obce s rozšířenou působností zařazenému do obecního úřadu pověřeného zajišťováním sociálně-právní ochrany dětí při výkonu jeho oprávnění navštěvovat chovance mladšího 18 let a hovořit s ním bez přítomnosti třetí osoby. Tyto návštěvy se nezapočítají do doby návštěv podle § 10 odst. 1.

§ 16

Omezení a zbavení některých práv

(1) Po dobu výkonu zabezpečovací detence jsou chovanci povinni podrobit se nezbytným omezením některých práv a svobod, jejichž výkon by byl v rozporu s účelem

výkonu zabezpečovací detence, nebo která nemohou být vzhledem k jejímu výkonu uplatněna.

(2) Po dobu výkonu zabezpečovací detence nemohou chovanci vykonávat

- a) právo na stávku,
- b) práva související s jejich členstvím v politických stranách, politických hnutích a jiných sdruženích,
- c) právo podnikat nebo vykonávat jinou hospodářskou činnost,
- d) právo svobodné volby lékaře a zdravotnického zařízení,
- e) právo zakládat politické strany, politická hnutí a jiná sdružení,
- f) právo vykonávat volené a jiné veřejné funkce.

§ 17

Základní povinnosti chovanců

(1) Chovanec je povinen

- a) zachovávat ustanovení vnitřního řádu ústavu,
- b) plnit pokyny a příkazy zaměstnanců Vězeňské služby a odborných zaměstnanců,
- c) účastnit se programů, do nichž byl zařazen a plnit úkoly z nich vyplývající, zejména podrobovat se léčebnému detoxikačnímu programu, pokud byl do něj zařazen,
- d) šetrně zacházet se svěřenými věcmi a nepoškozovat cizí majetek,
- e) dodržovat zásady slušného jednání s osobami, s nimiž přichází do styku,
- f) dodržovat pokyny a předpisy k ochraně bezpečnosti a zdraví, jakož i opatření a pokyny v oblasti požární ochrany, se kterými byl řádně seznámen.

(2) Chovanec je dále povinen

- a) podrobit se osobní prohlídce v zájmu zajištění vnitřního pořádku v ústavu a vyloučení toho, aby u sebe měl věc, kterou by narušoval účel výkonu zabezpečovací detence; osobní prohlídku vykonává vždy osoba stejného pohlaví,
- b) umožnit zaměstnancům Vězeňské služby kontrolu svých osobních věcí,
- c) podrobit se preventivní periodické, mimořádné a výstupní lékařské prohlídce v rozsahu určeném lékařem, včetně nezbytných odborných a laboratorních vyšetření a očkování, a opatřením stanoveným orgány ochrany veřejného zdraví,
- d) strpět úkony, které souvisejí s jeho identifikací, a podrobit se úkonům nezbytným pro zpracování komplexní zprávy,
- e) oznámit neprodleně zaměstnanci Vězeňské služby své onemocnění nebo zranění,
- f) oznámit neprodleně zaměstnanci Vězeňské služby okolnosti, které mohou způsobit vážné ohrožení jeho bezpečnosti, bezpečnosti jiného chovance, jiné osoby nebo ústavu,
- g) podrobit se opatřením, která jsou nezbytná k zabránění zneužívání návykových látek v ústavu,
- h) dodržovat zásady hygieny,
- i) oznámit neprodleně ústavu skutečnost, že je poživitelem důchodu, výsluhového příspěvku, příspěvku za službu nebo má příjem podléhající dani z příjmu,
- j) odevzdat do úschovy ústavu věci, jejichž držení je v rozporu s účelem výkonu zabezpečovací detence,
- k) uhradit náklady zdravotní péče provedené na jeho žádost v zájmu zachování nebo zlepšení jeho zdravotního stavu nad rámec péče hrazené z veřejného zdravotního pojištění nebo ze státního rozpočtu nad rámec mezinárodních dohod, kterými je Česká republika vázána.

(3) Chovanec nesmí

- a) vyrábět, přechovávat a konzumovat alkoholické nápoje a jiné návykové látky, vyrábět a přechovávat předměty, které by mohly být použity k ohrožení bezpečnosti osob a majetku nebo k útěku, nebo které by svým množstvím nebo povahou mohly narušovat pořádek anebo poškodit zdraví,
- b) užívat léčiva bez indikace nebo souhlasu lékaře ústavu,
- c) přechovávat a rozšiřovat tiskoviny nebo materiály propagující národnostní, etnickou, rasovou, náboženskou nebo sociální nesnášenlivost, hnutí směřující k potlačení práv a svobod člověka, násilí a hrubost, jakož i tiskoviny nebo materiály obsahující popis výroby a použití návykových látek, jedů, výbušnin, zbraní a střeliva, nebo jiných nebezpečných látek nebo předmětů,
- d) hrát hry o peníze, věci, služby nebo o jiné úkony,
- e) tetovat sebe nebo jinou osobu anebo nechat se tetovat,
- f) úmyslně se poškozovat na zdraví,
- g) bez souhlasu ředitele ústavu prodávat, směňovat a darovat věci, které má v držení v ústavu,
- h) kouřit mimo vymezené prostory.

(4) Vůči chovanci, který neoprávněně odmítá plnit své povinnosti a k jeho nápravě nestačí výzva nebo napomenutí, může Vězeňská služba v nezbytném rozsahu užít prostředky povolené tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem, a to přiměřeně s přihlédnutím k osobě chovance a jeho rozumovým schopnostem.

§ 18

Odpovědnost za škodu

(1) Není-li dále stanoveno jinak, řídí se odpovědnost za škodu způsobenou během výkonu zabezpečovací detence a podmínky jejího uplatnění občanským zákoníkem.

(2) Chovanec, který v ústavu pracuje, odpovídá za škodu, kterou způsobil Vězeňské službě zaviněným porušením povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s plněním těchto úkolů, v rozsahu a za podmínek stanovených zvláštními právními předpisy vztahujícími se na zaměstnance v pracovním poměru.

(3) Za škodu způsobenou chovanci při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s plněním těchto úkolů odpovídá podle zvláštního právního předpisu Vězeňská služba. Obdobně odpovídá chovanci Vězeňská služba za škodu vzniklou pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, za škodu způsobenou na odložených věcech a při odvracení škody.

(4) Práce při úklidu, jiné obdobné práce potřebné k zajištění běžného provozu ústavu a pracovní terapie se z hlediska odpovědnosti za škodu nepovažují za plnění pracovních úkolů.

(5) Způsobil-li chovanec zaviněným porušením povinností stanovené tímto zákonem škodu na majetku státu, se kterým hospodaří Vězeňská služba, a výše škody nepřevyšuje 10 000 Kč, rozhodne o povinnosti nahradit škodu ředitel ústavu. Proti rozhodnutí ředitele

ústavu může chovanec do 3 dnů od jeho oznámení podat stížnost, o níž rozhoduje generální ředitel Vězeňské služby nebo jím zmocněný zaměstnanec Vězeňské služby. Ředitel ústavu může na základě žádosti chovance prominout zčásti nebo zcela povinnost k náhradě škody, odůvodňují-li to sociální poměry chovance.

Hlava III Zdravotní péče a sociální podmínky

§ 19

Zdravotní péče

(1) Zdravotní péče v ústavu se zajišťuje na základě smluvního vztahu se zdravotnickým zařízením nebo jeho zřizovatelem, nebo ji poskytuje Vězeňská služba podle zvláštního právního předpisu²⁾.

(2) Chovanec má právo na zdravotní péči v rozsahu a za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem⁴⁾ nebo tímto zákonem (§ 2 odst. 3) s přihlédnutím k omezením vyplývajícím z účelu zabezpečovací detence.

§ 20

Sociální podmínky

(1) Chovancům se poskytuje pravidelná strava za podmínek a v hodnotách, které odpovídají požadavku udržení zdraví a přihlížejí k jejich zdravotnímu stavu, věku a případně též obtížnosti vykonávané práce. V rozsahu, v jakém to umožňuje provoz ústavu, se přitom přihlíží k požadavkům jejich kulturních a náboženských tradic. Chovancům se poskytují rovněž základní prostředky osobní hygieny.

(2) Každý chovanec musí mít zabezpečeno lůžko, židli a prostor pro uložení osobních věcí.

(3) Oděv chovanců musí odpovídat povětrnostním podmínkám a musí dostatečně chránit jejich zdraví. Chovanec má právo používat vlastní oděv, prádlo a obuv za předpokladu, že splňují podmínky hygienické nezávadnosti a že má zajištěnu jejich výměnu na vlastní náklady. Bez splnění těchto podmínek musí používat ústavní oděv, prádlo a obuv. V takovém případě svůj vlastní oděv, své prádlo a obuv odevzdá do úschovy ústavu.

⁴⁾ Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

(4) Chovancům se zabezpečuje denně osmihodinová doba ke spánku v době nočního klidu, doba potřebná k osobní hygieně, úklidu a stravování, nejméně jednodinová vycházka a přiměřené osobní volno.

(5) Chovanci poskytuje ústav sociální kapesné, pokud neměl v období jednoho kalendářního měsíce jiný příjem nebo jinou hotovost ve výši alespoň 100 Kč. Výše sociálního kapesného činí 100 Kč za období jednoho kalendářního měsíce.

(6) O přijetí chovance do zdravotnického zařízení poskytujícího ústavní péči vyrozumí ústav bez odkladu osobu určenou chovancem. Byl-li chovanci ustanoven soudem opatrovník, ústav ho rovněž o přijetí vyrozumí. Ústav vždy vyrozumí bez odkladu chovancem určenou osobu nebo osobu blízkou v případě, že dojde k úmrtí chovance.

§ 21

Sociální služby

Ústav umožní příslušným orgánům veřejné správy poskytovat chovancům sociální služby mající za cíl pomáhat jim při vytváření příznivých podmínek pro jejich budoucí samostatný život na svobodě.

§ 22

Vzdělávání chovanců

(1) Chovanci, u něhož jsou pro to předpoklady a dovoluje to jeho zdravotní stav, se umožní, aby získal základní vzdělání, případně i střední vzdělání, v příslušném vzdělávacím programu, anebo se zúčastnil dalších forem vzdělávání, které mu umožní získat nebo zvyšovat svoji kvalifikaci.

(2) Mladistvému chovanci, který neukončil úspěšně základní školní vzdělání, se vždy umožní, aby získal základní vzdělání v kurzu pro získání základního vzdělání. Ředitel ústavu na základě písemného vyjádření lékaře nebo psychologa rozhodne o zařazení mladistvého chovance do příslušného vzdělávacího programu.

Hlava IV

Zaměstnávání chovanců

§ 23

Podmínky pro zaměstnávání chovanců

(1) Chovanci, který není zařazen do programu s pracovní terapií lze na jeho žádost umožnit práci v ústavu.

(2) Chovanci může být nabídnuta pouze taková práce, kterou, s přihlédnutím k jeho zdravotní způsobilosti, může bezpečně vykonávat, a to výlučně v prostorách ústavu.

(3) Ústav zajišťuje odměňování chovanců za jimi vykonanou práci.

(4) Chovanci nesmějí pracovat s omamnými a psychotropními látkami nebo jedy anebo s jinými látkami, které mohou vyvolat zvýšené nebezpečí újmy na zdraví nebo škody na majetku.

(5) Pracovní podmínky chovanců se řídí zvláštními právními předpisy vztahujícími se na zaměstnance v pracovním poměru s omezeními vyplývajícími ze smyslu a účelu zabezpečovací detence.

(6) Do pracovní doby se nepočítá úklidová a další obdobná činnost potřebná k zajištění každodenního provozu ústavu, kterou provádějí zpravidla všichni chovanci. Tyto činnosti jsou chovanci povinni provádět bez nároku na pracovní odměnu a nesmějí být nařizeny na úkor doby nutné k odpočinku chovanců.

(7) Ústav vytváří chovancům podmínky pro rozšiřování jejich dovedností.

§ 24

Pracovní odměna

Odměňování chovanců za práci se řídí zvláštními právními předpisy upravujícími pracovní odměňování odsouzených osob zařazených do zaměstnání⁵⁾ ve výkonu trestu odnětí svobody.

Hlava V

Zacházení s chovanci

§ 25

Obecné ustanovení

(1) Zařazování chovanců do skupin provádí odborná komise jmenovaná ředitelem ústavu, složená především z odborných zaměstnanců ústavu. Členy odborné komise jsou nejméně dva lékaři, z toho jeden musí být psychiatr, a dále psycholog, speciální pedagog a právník. Při zařazování chovanců do skupin odborná komise přihlíží zejména k jejich pohlaví, věku, ke zhodnocení zdravotního stavu, charakteristice osobnosti a předchozí trestné činnosti.

⁵⁾ § 33 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 365/1999 Sb., o výši a podmínkách odměňování odsouzených osob zařazených do zaměstnání ve výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

(2) Okruh konkrétních činností ve skupinách podle odstavce 1 je stanoven v léčebných, psychologických, vzdělávacích, pedagogických, rehabilitačních a činnostních programech, kterých je chovanec povinen se zúčastnit. Při zařazování chovance do určitého programu odborná komise zjistí stanovisko chovance a přihlédně k němu. Je-li chovanec zařazen do programu obsahujícího poskytování zdravotní péče, je povinen se této zdravotní péči podrobit, s výjimkou výkonů, které lékař vzhledem k chovancově zdravotnímu stavu vyloučí. Léčebné programy se provádějí ve spolupráci se zdravotnickým zařízením.

(3) Program obsahuje konkrétně formulovaný cíl působení na chovance, metody zacházení s chovancem směřující k dosažení tohoto cíle a způsob a četnost hodnocení. Součástí programu je rovněž určení způsobu zaměstnávání chovance, jeho účasti na pracovní terapii, vzdělávání anebo jiné náhradní činnosti. Pokud u chovance přichází v úvahu více variant programu, lze mu umožnit výběr.

§ 26

Komplexní zpráva

(1) Komise složená z odborných zaměstnanců ústavu (dále jen „odborná komise“) zpracuje vždy po třech měsících výkonu zabezpečovací detence komplexní zprávu o stavu chovance obsahující vyhodnocení účinku dosavadních programů. S komplexní zprávou musí být chovanec prokazatelně seznámen.

(2) Odborná komise se vždy v komplexní zprávě zaměří na otázku prognózy dalšího vývoje chovance z hlediska případné změny zabezpečovací detence na ochranné léčení.

(3) Ředitel ústavu ve spolupráci s odbornou komisí sleduje vývoj chování každého chovance, vyhodnocuje úspěšnost výkonu zabezpečovací detence a posuzuje podmínky pro navržení změny zabezpečovací detence na ochranné léčení, případně zda jsou splněny podmínky k propuštění chovance ze zabezpečovací detence.

(4) Shledá-li odborná komise na základě návrhu odborného zaměstnance, že pominuly důvody pro další trvání zabezpečovací detence, vypracuje o tom zvláštní podrobnou zprávu, kterou předloží řediteli ústavu s doporučením na propuštění chovance ze zabezpečovací detence, nebo na změnu zabezpečovací detence na ochranné léčení. Ředitel ústavu, pokud se s doporučením odborné komise ztotožní, podá neprodleně návrh na propuštění chovance ze zabezpečovací detence, nebo na změnu zabezpečovací detence na ochranné léčení okresnímu soudu, v jehož obvodu se zabezpečovací detence vykonává, a vyrozumí o tom příslušného státního zástupce.

(5) Pokud se ředitel ústavu neztotožní s doporučením odborné komise, její zprávu spolu s vlastním stanoviskem neprodleně zašle okresnímu soudu, v jehož obvodu se zabezpečovací detence vykonává.

Hlava VI
Odměny, kázeňské tresty a zabránění věci

§ 27

Odměny

Chovanci, který svým chováním a jednáním projevuje odpovědný přístup k plnění stanovených povinností a spolupracuje při naplňování účelu výkonu zabezpečovací detence, lze udělit odměnu, kterou je

- a) pochvala,
- b) veřejná pochvala nebo veřejné poděkování,
- c) mimořádné zvýšení doby trvání návštěv v kalendářním měsíci nebo jiná osobní výhoda,
- d) věcná nebo peněžité odměna až do výše 1 000 Kč.

§ 28

Kázeňské přestupky

(1) Kázeňským přestupkem je zaviněné porušení základních povinností chovance uvedených v § 17.

(2) Za kázeňský přestupek lze uložit kázeňský trest. Kázeňský trest lze uložit jen, jsou-li náležitě objasněny okolnosti kázeňského přestupku a prokázáno zaviněné jednání chovance. Před uložením kázeňského trestu musí být chovanci umožněno, aby se k věci vyjádřil.

(3) Kázeňskými tresty jsou

- a) napomenutí,
- b) veřejná důtka,
- c) odnětí osobní výhody udělené podle § 27 písm.c),
- d) odnětí možnosti účastnit se kulturní nebo společenské akce v ústavu,
- e) propadnutí věci.

(4) Kázeňský trest napomenutí nelze uložit vedle trestu veřejné důtky.

(5) Kázeňský trest se neuloží, jestliže samotným projednáním kázeňského přestupku s chovancem lze dosáhnout jeho nápravy.

(6) Kázeňský trest se neuloží, jestliže od spáchání kázeňského přestupku uplynula doba jednoho roku.

§ 29

Propadnutí věci

(1) Kázeňský trest propadnutí věci lze uložit, jde-li o věc,

- a) již bylo použito ke spáchání kázeňského přestupku,
- b) která byla určena ke spáchání kázeňského přestupku,
- c) kterou chovanec získal kázeňským přestupkem nebo jako odměnu za něj, nebo
- d) kterou chovanec nabyl za věc uvedenou pod písmenem c).

(2) Kázeňský trest propadnutí věci je možno uložit samostatně nebo s jiným kázeňským trestem, náleží-li věc pachateli kázeňského přestupku. Vlastníkem propadlé věci se stává stát.

(3) Kázeňský trest propadnutí věci nelze uložit, pokud by vzhledem k vyšší hodnotě věci bylo vyslovení jejího propadnutí v nápadném nepoměru k povaze kázeňského přestupku.

§ 30

Zabrání věci

(1) Pokud nebylo rozhodnuto o propadnutí věci, lze rozhodnout o tom, že se taková věc zabírá,

- a) náleží-li pachateli, kterého nelze za kázeňský přestupek stíhat nebo kázeňsky potrestat, nebo
- b) vyžaduje-li to bezpečnost osob nebo majetku, pořádek v ústavu, případně jiný obdobný obecný zájem.

(2) Rozhodnutí o zabrání věci je třeba písemně oznámit chovanci, který se dopustil kázeňského přestupku a osobě, které se přímo týká, pokud je známa. Vlastníkem zabrané věci se stává stát.

§ 31

Kázeňská pravomoc

(1) Kázeňskou pravomoc nad chovanci vykonávají generální ředitel Vězeňské služby a ředitelé ústavů. Jiní zaměstnanci Vězeňské služby mohou kázeňskou pravomoc vykonávat, pokud k tomu byli zmocněni generálním ředitelem Vězeňské služby nebo s jeho souhlasem ředitelem ústavu.

(2) Generální ředitel Vězeňské služby rozhoduje v kázeňském řízení jen o stížnosti proti uložení kázeňského trestu.

(3) Chovanec má právo do tří dnů ode dne oznámení rozhodnutí o uložení kázeňského trestu podat proti němu stížnost. Odkladný účinek má jen stížnost proti uložení kázeňského trestu propadnutí věci.

(4) Proti rozhodnutí o zabrání věci má pachatel kázeňského přestupku a osoba, které se rozhodnutí o zabrání věci přímo týká, právo do tří dnů ode dne oznámení tohoto rozhodnutí podat stížnost, která má odkladný účinek.

(5) O stížnosti rozhodne do 5 pracovních dnů ode dne jejího doručení ředitel ústavu nebo k tomu zmocněný zaměstnanec Vězeňské služby. K rozhodnutí o stížnosti nelze zmocnit zaměstnance, který kázeňský trest uložil, nebo který rozhodl o zabrání věci. O stížnosti proti rozhodnutí ředitele ústavu rozhodne generální ředitel Vězeňské služby.

§ 32

Kázeňské vyřízení jiného protispolečenského jednání

(1) Uložením kázeňského trestu se vyřizují též jednání, která mají znaky přestupků, pokud byly spáchány během výkonu zabezpečovací detence.

(2) Uložením kázeňského trestu chovanci se nevylučuje jeho trestní stíhání, je-li skutek trestným činem.

§ 33

Oprávnění soudů a jiných orgánů

Při výkonu své pravomoci stanovené zvláštním právním předpisem a v souvislosti s konkrétním řízením jsou soudci, případně zaměstnanci soudu k tomu určení, a zaměstnanci orgánů veřejné moci oprávněni navštěvovat chovance v ústavu, mluvit s ním bez přítomnosti třetí osoby a nahlížet do jeho osobních spisů a dalších písemností, které souvisejí s výkonem zabezpečovací detence a jejichž znalost je nutná k vedení probíhajícího řízení.

Hlava VII

Opatření k zajištění bezpečnosti

§ 34

Obecné ustanovení

(1) Ústav zabezpečí vhodné podmínky pro výkon duchovní služby a pro činnost dalších orgánů a osob, které jsou za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem oprávněny vykonávat v ústavu své pravomoci a plnit své úkoly, tak, aby nebyla ohrožena bezpečnost příchozích osob a nebylo narušeno plnění programů chovanců.

(2) Ředitel ústavu je povinen přijmout taková opatření, která zajistí bezpečnost chovanců i dalších osob přítomných v ústavu.

§ 35

Akutní krizové opatření

(1) Chovanec, který svým jednáním vážným způsobem bezprostředně ohrožuje sebe nebo jiného, může být na základě rozhodnutí odborného zaměstnance umístěn po nezbytně nutnou dobu do izolační místnosti s vybavením omezujícím možnost sebepoškození chovance.

(2) Izolační místnost musí mít

- a) plochu nejméně 6 m²,
- b) přirozené i umělé osvětlení,

- c) možnost přirozeného větrání,
- d) možnost vytápění,
- e) vybavení nezbytným připevněným nábytkem a lůžkovinami,
- f) oddělené sanitární zařízení.

(3) Po umístění do izolační místnosti musí být chovanec neprodleně podroben mimořádné lékařské prohlídce a v průběhu dalšího pobytu v izolační místnosti musí být jeho zdravotní stav zhodnocen nejméně jedenkrát za 24 hodin a posouzeno, zda je i nadále nutné užití akutního krizového opatření. Dále je nutné sledovat, zda chovanec není zdravotně poškozen. Během pobytu v izolační místnosti je chovanec podroben zvýšené péči odborných zaměstnanců s cílem jednak dosáhnout utlumení jeho agresivních nebo jiných nežádoucích projevů a celkového zklidnění a jednak odstranit příčiny, které způsobily jeho chování, aby se mohl vrátit do běžného režimu ústavu.

(4) Po dobu pobytu v izolační místnosti je chovanec trvale sledován zaměstnanci Vězeňské služby, a to i s využitím kamerového systému.

(5) O užití akutního krizového opatření musí být bez zbytečného odkladu vyrozuměn státní zástupce, který vykonává dozor nad výkonem zabezpečovací detence. Byl-li chovanci ustanoven soudem opatrovník, ústav zajistí jeho vyrozumění.

(6) O průběhu pobytu chovance v izolační místnosti je vedena dokumentace, v níž jsou zejména evidovány

- a) datum a přesný čas umístění chovance do izolační místnosti a jméno odborného zaměstnance, který o tom rozhodl,
- b) důvody umístění chovance v izolační místnosti,
- c) poznatky o projevech chovance významné z hlediska zdravotního, psychologického, případně i speciálně pedagogického,
- d) záznamy o poskytované péči odborného zaměstnance a o činnostech a zjištěních zaměstnanců pověřených sledováním stavu chovance,
- e) záznamy o návštěvách lékaře,
- f) záznam o ukončení pobytu chovance v izolační místnosti.

(7) V průběhu pobytu v izolační místnosti může odborný zaměstnanec rozhodnout, že chovanec bude v průběhu vycházky pod stálým dozorem zaměstnance Vězeňské služby, případně, že vycházka chovance se uskuteční ve vymezeném prostoru anebo odděleně od ostatních chovanců.

§ 36

Omezovací prostředky

(1) V nezbytně nutných případech lze k ochraně chovance a jiných osob použít omezovací prostředky.

(2) Omezovacími prostředky jsou

- a) pobyt na uzavřeném oddělení,
- b) umístění chovance v izolační místnosti, která splňuje podmínky uvedené v § 35 odst. 2,
- c) omezení chovance v pohybu prostřednictvím ochranných pásů,

- d) omezení chovance v pohybu prostřednictvím manuálního držení,
- e) akutní parenterální podávání psychofarmak, pokud se nejedná o léčbu na žádost chovance, či dlouhodobou léčbu psychiatrické poruchy.

§ 37

Podmínky pro použití omezovacích prostředků

(1) Omezovací prostředky lze použít, jen nelze-li použít jiných mírnějších prostředků. Použití omezovacích prostředků je přípustné pouze tehdy, když nelze nalézt odstranitelnou příčinu chování chovance nebo v situacích, kdy je riziko vyplývající z jeho chování velmi vysoké.

(2) O použití omezovacích prostředků souvisejících se zdravotním stavem chovance rozhoduje lékař. V ostatních případech rozhoduje o jejich použití ředitel ústavu nebo jím pověřený zaměstnanec.

(3) O použití omezovacích prostředků se bez odkladu vyhotoví zápis, obsahující vždy jméno osoby, která o použití omezovacích prostředků rozhodla, druh omezovacích prostředků a důvod jejich použití, dobu, po kterou k použití omezovacích prostředků došlo a datum jejich použití, záznam o prováděných kontrolách a záznamy o zdravotním stavu, zejména z hlediska kontroly funkcí, které je nutné vzhledem k osobě chovance zvlášť sledovat.

(4) O použití omezovacích prostředků musí být bez zbytečného odkladu vyrozuměn státní zástupce, který vykonává dozor nad výkonem zabezpečovací detence. Byl-li chovanci ustanoven soudem opatrovník, ústav zajistí jeho vyrozumění.

(5) Chovanec, vůči němuž byly omezovací prostředky použity po delší dobu, musí být pravidelně kontrolován lékařem a musí být přijata taková opatření, která zabrání jeho případnému zranění, a to i s využitím kamerového systému. Dále je nutno zajistit, aby nedocházelo k jeho zdravotnímu poškození a aby měl možnost osobní hygieny.

(6) Omezovací prostředky lze použít v nezbytně nutném rozsahu a jen po dobu nezbytně nutnou a při každé prováděné kontrole musí být vždy vyhodnoceno, zda je nutné jejich další použití, anebo zda postačí použití jiných vhodných prostředků.

(7) Použití omezovacích prostředků nevylučuje možnost návštěv.

(8) O možnosti použití omezovacích prostředků jsou chovanci při přijetí do ústavu poučeni.

Hlava VIII

Společná a závěrečná ustanovení

§ 38

Společná ustanovení o řízení

(1) Rozhodnutí vydané podle tohoto zákona se oznámí osobě, jíž se týká; v případě, že tento zákon proti takovému rozhodnutí připouští stížnost, doručí se takové osobě jeho

písemné vyhotovení. Rozhodnutí podle § 8 odst. 3, § 9 odst. 1 a 2, § 10 odst. 3 a § 12 odst. 3 zaznamená osoba, která ho vydala, do osobní dokumentace chovance.

(2) Rozhodnutí se oznamuje buď vyhlášením rozhodnutí v přítomnosti toho, jehož se týká, anebo doručením písemného vyhotovení takového rozhodnutí.

(3) Stížnost proti rozhodnutí má odkladný účinek pouze tehdy, jestliže tak tento zákon výslovně stanoví.

(4) K rozhodování o žalobách proti rozhodnutím generálního ředitele Vězeňské služby je příslušný krajský soud, v jehož obvodu má sídlo ústav, ve kterém bylo napadené rozhodnutí vydáno.

(5) O stížnosti proti rozhodnutí odborného zaměstnance ústavu nebo zaměstnance Vězeňské služby rozhodne do 30 dnů ode dne jejího doručení ředitel ústavu. O stížnosti proti rozhodnutí ředitele ústavu rozhodne do 30 dnů ode dne jejího doručení generální ředitel Vězeňské služby nebo jím zmocněný zaměstnanec Vězeňské služby, pokud tento zákon nestanoví jinak (§ 31 odst. 5).

§ 39

Evidence osob a povinná dokumentace

(1) Evidence osob ve výkonu zabezpečovací detence obsahuje

- a) údaje převzaté z rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení oznámených Vězeňské službě,
- b) údaje umožňující určení totožnosti chovance,
- c) údaje o průběhu výkonu zabezpečovací detence, včetně údajů o přesném místě a době, kdy taková osoba vykonávala zabezpečovací detenci, a přehled udělených odměn a uložených kázeňských trestů.

(2) Na zpracování osobních údajů v evidenci uvedené v odstavci 1 se užije zvláštní právní předpis⁶⁾ s tím, že

- a) ke zpracování osobních údajů v této evidenci není třeba souhlasu osoby, jíž se údaje týkají,
- b) Vězeňská služba nemá povinnost informovat osobu, jíž se údaje týkají, o obsahu své evidence,
- c) k předání osobních údajů z této evidence do jiných států, pokud se tak děje v rámci spolupráce v trestních věcech uskutečňované na základě vyhlášené mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, není nutný předchozí souhlas Úřadu pro ochranu osobních údajů,
- d) osobní údaje se v evidenci uchovávají do doby, než osoba, jíž se takové údaje týkají, dovrší nebo by dovršila 80 let, nejméně však 10 let od změny výkonu zabezpečovací detence na ochranné léčení nebo od propuštění chovance ze zabezpečovací detence.

⁶⁾ Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

(3) Údaje z evidence osob ve výkonu zabezpečovací detence Vězeňská služba poskytuje

- a) orgánům činným v trestním řízení,
- b) soudům a státním zastupitelstvím při výkonu jejich další působnosti,
- c) orgánům veřejné správy a Rejstříku trestů, pokud je potřebují pro svoji činnost,
- d) jiným osobám, pokud na poskytnutí údaje osvědčí právní zájem a jejímu poskytnutí nebrání zvláštní právní předpis.

(4) Ústav vede dokumentaci, která obsahuje

- a) vnitřní řád ústavu,
- b) plány programů a jejich vyhodnocení,
- c) komplexní zprávy k jednotlivým chovancům,
- d) návrhy a zprávy o chovancích podávané soudu a rozhodnutí soudu,
- e) osobní dokumentaci chovanců,
- f) dokumentaci o umístění a průběhu pobytu chovance v izolační místnosti,
- g) dokumentaci o použití omezovacích prostředků,
- h) knihu úředních návštěv,
- i) knihu ostatních návštěv,
- j) evidenci uskutečněných telefonických hovorů,
- k) přehled o peněžních prostředcích, které má chovanec uloženy do úschovy v ústavu a o jejich čerpání,
- l) závěrečné komplexní zprávy o průběhu zabezpečovací detence pro navazující ochranné léčení ve zdravotnickém zařízení s tím, že nesmí být dotčena ochrana citlivých dat.

(5) Součástí dokumentace vedené o chovanci je rovněž kopie zdravotnické dokumentace, kterou na žádost ústavu předá zdravotnické zařízení.

§ 40

Dozor nad výkonem zabezpečovací detence

(1) Dozor nad dodržováním právních předpisů při výkonu zabezpečovací detence vykonává pověřený státní zástupce krajského státního zastupitelství, v jehož obvodu se zabezpečovací detence vykonává.

(2) Při výkonu dozoru je státní zástupce oprávněn

- a) v kteroukoliv dobu navštěvovat místa, kde se provádí výkon zabezpečovací detence,
- b) nahlížet do dokladů a hovořit s chovanci bez přítomnosti jiných osob,
- c) prověřovat, zda příkazy a rozhodnutí Vězeňské služby v ústavu týkající se výkonu zabezpečovací detence odpovídají zákonům a jiným právním předpisům,
- d) žádat od zaměstnanců Vězeňské služby potřebná vysvětlení, předložení spisů, dokladů, příkazů a rozhodnutí týkajících se výkonu zabezpečovací detence,
- e) vydávat příkazy k zachování právních předpisů platných pro výkon zabezpečovací detence,
- f) nařídit, aby osoba, která je ve výkonu zabezpečovací detence držena nezákonně, byla ihned propuštěna.

(3) Vězeňská služba je povinna příkazy státního zástupce bez odkladu provést.

§ 41

Spolupráce s orgány veřejné správy

Po dobu výkonu zabezpečovací detence ústav vytváří předpoklady pro plynulý přechod chovance do samostatného způsobu života po propuštění z výkonu zabezpečovací detence nebo po převedení do ochranného léčení. Přitom spolupracuje s orgány poskytujícími sociální služby a s orgány sociálně právní ochrany dětí, zejména jim poskytuje včas potřebné informace a umožňuje jim průběžný kontakt s chovancem.

§ 42

Úhrada zdravotní péče ve zvláštních případech

Zdravotní péči poskytovanou chovanci, který není pojištěncem podle zvláštního právního předpisu⁷⁾, hradí Vězeňská služba.

ČÁST DRUHÁ

Změna trestního zákona

§ 43

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění zákona č. 120/1962 Sb., zákona č. 53/1963 Sb., zákona č. 56/1965 Sb., zákona č. 81/1966 Sb., zákona č. 148/1969 Sb., zákona č. 45/1973 Sb., zákona č. 43/1980 Sb., zákonného opatření Předsednictva Federálního shromáždění č. 10/1989 Sb., zákona č. 159/1989 Sb., zákona č. 47/1990 Sb., zákona č. 84/1990 Sb., zákona č. 175/1990 Sb., zákona č. 457/1990 Sb., zákona č. 545/1990 Sb., zákona č. 490/1991 Sb., zákona č. 557/1991 Sb., nálezu Ústavního soudu České a Slovenské Federativní Republiky ze dne 4. září 1992 vyhlášeného v částce 93/1992 Sb., zákona č. 290/1993 Sb., zákona č. 38/1994 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 91/1994 Sb., zákona č. 152/1995 Sb., zákona č. 19/1997 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 103/1997 Sb., zákona č. 253/1997 Sb., zákona č. 92/1998 Sb., zákona č. 112/1998 Sb., zákona č. 148/1998 Sb., zákona č. 167/1998 Sb., zákona č. 96/1999 Sb., zákona č. 191/1999 Sb., zákona č. 210/1999 Sb., zákona č. 223/1999 Sb., zákona č. 238/1999 Sb., zákona č. 305/1999 Sb., zákona č. 327/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 101/2000 Sb., zákona č. 105/2000 Sb., zákona č. 121/2000 Sb., zákona č. 405/2000 Sb., zákona č. 120/2001 Sb., zákona č. 139/2001 Sb., zákona č. 144/2001 Sb., zákona č. 256/2001 Sb., zákona č. 265/2001 Sb., zákona č. 3/2002 Sb., zákona č. 134/2002 Sb., zákona č. 285/2002 Sb., zákona č. 482/2002 Sb., zákona č. 218/2003 Sb., zákona č. 276/2003 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 52/2004 Sb., zákona č. 91/2004 Sb., zákona č. 537/2004 Sb., zákona č. 587/2004 Sb., zákona č. 692/2004 Sb., zákona č. 411/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 70/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 135/2006 Sb., zákona č. 161/2006 Sb., zákona č. 227/2006 Sb., zákona č. 253/2006, zákona č. 267/2006 Sb., zákona č. 314/2006

⁷⁾ Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů.

Sb., zákona č. 320/2006 Sb. a zákona č. 343/2006 Sb., se mění takto:

1. § 25 včetně nadpisu zní:

„§ 25

**Upuštění od potrestání za současného uložení ochranného
léčení nebo zabezpečovací detence**

(1) Soud může upustit od potrestání i tehdy, jestliže pachatel spáchal trestný čin ve stavu zmenšené přičetnosti nebo ve stavu vyvolaném duševní poruchou, a soud má za to, že ochranné léčení (§ 72), které zároveň ukládá, zajistí působení na pachatele, aby vedl řádný život, a ochranu společnosti, lépe než trest. Tohoto ustanovení se nepoužije, jestliže si pachatel stav zmenšené přičetnosti nebo duševní poruchu přivodil, byť i z nedbalosti, vlivem návykové látky.

(2) Soud může upustit od potrestání i tehdy, jestliže pachatel spáchal úmyslný trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let, ve stavu zmenšené přičetnosti nebo ve stavu vyvolaném duševní poruchou, a nelze přitom očekávat, že by uložené ochranné léčení s přihlédnutím k povaze duševní poruchy a možnostem působení na pachatele vedlo k dostatečné ochraně společnosti, a soud má za to, že zabezpečovací detence (§ 72a), kterou pachateli zároveň ukládá, zajistí ochranu společnosti lépe než trest.“.

2. V § 61 odstavec 1 zní:

„(1) Po výkonu poloviny uloženého nebo podle rozhodnutí prezidenta republiky zmírněného trestu odnětí svobody může soud odsouzeného podmíněně propustit na svobodu, jestliže odsouzený ve výkonu trestu svým chováním a plněním svých povinností prokázal polepšení a

- a) může se od něho očekávat, že v budoucnu povede řádný život, nebo
- b) soud přijme záruku za dovršení nápravy odsouzeného.

Soud současně přihlédne k tomu, zda odsouzený nastoupil do výkonu trestu dobrovolně a ve stanovené lhůtě.“.

3. V § 71 v odstavci 1 se za slova „ochranné léčení,“ vkládají slova „zabezpečovací detence,“.

4. V § 71 se doplňuje odstavec 3, který zní:

„(3) Ochranné léčení nelze uložit vedle zabezpečovací detence.“.

5. § 72 zní:

„72

Ochranné léčení

(1) Soud uloží ochranné léčení v případě uvedeném v § 25 odst. 1 a § 32 odst. 2, nebo jestliže pachatel činu jinak trestného není pro nepřičetnost trestně odpovědný a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný.

(2) Soud může uložit ochranné léčení i tehdy, jestliže

a) pachatel trestný čin spáchal ve stavu vyvolaném duševní poruchou a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný, nebo

b) pachatel, který zneužívá návykovou látku, spáchal trestný čin pod jejím vlivem nebo v souvislosti s jejím zneužíváním; ochranné léčení však neuloží, je-li vzhledem k osobě pachatele zřejmé, že jeho účelu nelze dosáhnout.

(3) Ochranné léčení může soud uložit i vedle trestu anebo při upuštění od potrestání.

(4) Podle povahy nemoci a léčebných možností soud uloží ochranné léčení ústavní nebo ambulantní. Byl-li vedle ústavního ochranného léčení uložen trest odnětí svobody, ochranné léčení se vykonává zpravidla po nástupu výkonu trestu odnětí svobody ve věznici. Jestliže ochranné léčení nelze vykonat po nástupu výkonu trestu ve věznici, vykoná se ústavní ochranné léčení ve zdravotnickém zařízení před nástupem výkonu trestu odnětí svobody. Délka vykonaného ústavního ochranného léčení se započítá do uloženého trestu odnětí svobody, nejvýše však do jedné poloviny trestu, vedle kterého bylo ochranné léčení uloženo; k započítání nedojde, jestliže odsouzený mařil výkon ochranného léčení nebo dostatečně nespolupracoval při jeho výkonu. Ambulantní ochranné léčení se vykonává zpravidla po nástupu výkonu trestu odnětí svobody ve věznici; jestliže ambulantní léčení nelze ve věznici vykonávat, vykoná se až po výkonu trestu odnětí svobody. Nepostačí-li délka výkonu trestu odnětí svobody ve věznici ke splnění účelu ochranného léčení, soud může rozhodnout o jeho pokračování v zdravotnickém zařízení poskytujícím ústavní nebo ambulantní péči.

(5) Ústavní ochranné léčení může soud změnit dodatečně na ochranné léčení ambulantní a naopak. Ústavní ochranné léčení může soud změnit i na zabezpečovací detenci za podmínek § 72a odst. 1 nebo 2.

(6) Ochranné léčení potrvá dokud to vyžaduje jeho účel, nejdéle však dvě léta; nebude-li v této době léčba ukončena, rozhodne soud před skončením této doby o jejím prodloužení, a to i opakovaně, vždy však nejdéle o další dvě léta; jinak rozhodne o propuštění z ochranného léčení. Trvání ochranného léčení uloženého podle odstavce 2 písm. b) může být ukončeno, jakmile se během jeho výkonu zjistí, že jeho účelu nelze dosáhnout; je-li nebezpečí, že odsouzený spáchá další trestný čin, soud v rozhodnutí o propuštění z ochranného léčení uloží odsouzenému dohled nad jeho chováním až na dobu pěti let; na výkon dohledu se užije obdobně ustanovení § 26a a 26b. O propuštění z ochranného léčení rozhoduje soud.

(7) Od výkonu ochranného léčení soud upustí, pominou-li před jeho započítáním okolnosti, pro něž bylo uloženo.“.

6. Za § 72 se vkládá nový § 72a, který včetně nadpisu zní:

„§ 72a

Zabezpečovací detence

(1) Soud uloží zabezpečovací detenci v případě uvedeném v § 25 odst. 2, nebo jestliže pachatel činu jinak trestného, který by naplňoval znaky zvláště závažného trestného činu (§ 41 odst. 2) není pro nepřičetnost trestně odpovědný, jeho pobyt na svobodě je nebezpečný a nelze očekávat, že by uložené ochranné léčení s přihlédnutím k povaze duševní poruchy a možnostem působení na pachatele vedlo k dostatečné ochraně společnosti.

(2) Soud může uložit zabezpečovací detenci vzhledem k osobě pachatele a s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a jeho poměrům i tehdy, jestliže pachatel spáchal úmyslný trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let, ve stavu vyvolaném duševní poruchou, jeho pobyt na svobodě je nebezpečný a nelze očekávat, že by uložené ochranné léčení s přihlédnutím k povaze duševní poruchy a možnostem působení na pachatele vedlo k dostatečné ochraně společnosti.

(3) Zabezpečovací detenci může soud uložit samostatně, při upuštění od potrestání, anebo i vedle trestu.

(4) Zabezpečovací detence se vykonává v ústavu pro výkon zabezpečovací detence s léčebnými, psychologickými, vzdělávacími, pedagogickými, rehabilitačními a činnostními programy.

(5) Zabezpečovací detence trvá, pokud to vyžaduje ochrana společnosti. Soud nejméně jednou za 12 měsíců a u mladistvých jednou za 6 měsíců přezkoumá, zda důvody pro její další pokračování ještě trvají;

(6) Zabezpečovací detenci může soud změnit na ústavní ochranné léčení pominou-li důvody, pro něž byla uložena a jsou současně splněny podmínky pro ústavní ochranné léčení.

(7) Od výkonu zabezpečovací detence soud upustí, pominou-li před jejím započítáním okolnosti, pro něž byla uložena.“.

7. V § 171 odstavec 1 včetně poznámky pod čarou č. 2b zní:

„(1) Kdo maří nebo podstatně ztěžuje výkon rozhodnutí soudu nebo jiného státního orgánu tím, že

a) bez povolení a bez vážného důvodu se zdržuje v místě nebo obvodě, na které se vztahuje trest zákazu pobytu, nebo nedodrží omezení, která mu byla soudem uložena v souvislosti s výkonem tohoto trestu,

- b) zdržuje se na území republiky, ačkoli mu byl uložen trest vyhoštění nebo mu byl pobyt na území republiky zakázán,
- c) vykonává činnost, která mu byla zakázána,
- d) dopustí se závažného jednání, aby zmařil účel ochranného léčení, zabezpečovací detence nebo ochranné výchovy, které byly uloženy soudem, nebo jinak, zejména útekem z ústavu, pomocí při útěku dítěte ze zařízení pro výkon ochranné výchovy výkon takových rozhodnutí podstatně ztěžuje, anebo maří dohled uložený při ukončení ochranného léčení,
- e) dopustí se závažného nebo opakovaného jednání, aby zmařil rozhodnutí o vykázání vydané podle zvláštního právního předpisu ^{2b)} nebo na základě předběžného opatření soudu,
- f) dopustí se závažného jednání, aby zmařil účel vazby nebo trestu, nebo
- g) bez závažného důvodu nenastoupí na výzvu soudu trest odnětí svobody nebo se jiným způsobem neoprávněně brání nástupu výkonu tohoto trestu, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.

^{2b)} § 21a zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.“.

ČÁST TŘETÍ

Změna trestního řádu

§ 44

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění zákona č. 57/1965 Sb., zákona č. 58/1969 Sb., zákona č. 149/1969 Sb., zákona č. 48/1973 Sb., zákona č. 29/1978 Sb., zákona č. 43/1980 Sb., zákona č. 159/1989 Sb., zákona č. 178/1990 Sb., zákona č. 303/1990 Sb., zákona č. 558/1991 Sb., zákona č. 25/1993 Sb., zákona č. 115/1993 Sb., zákona č. 292/1993 Sb., zákona č. 154/1994 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 214/1994 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 8/1995 Sb., zákona č. 152/1995 Sb., zákona č. 150/1997 Sb., zákona č. 209/1997 Sb., zákona č. 148/1998 Sb., zákona č. 166/1998 Sb., zákona č. 191/1999 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 30/2000 Sb., zákona č. 227/2000 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 77/2001 Sb., zákona č. 144/2001 Sb., zákona č. 265/2001 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 424/2001 Sb., zákona č. 200/2002 Sb., zákona č. 226/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 218/2003 Sb., zákona č. 279/2003 Sb., zákona č. 237/2004 Sb., zákona č. 257/2004 Sb., zákona č. 283/2004 Sb., zákona č. 539/2004 Sb., zákona č. 587/2004 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 45/2005 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 239/2005 Sb., zákona č. 394/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 79/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 113/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 253/2006 Sb. a zákona č. 321/2006 Sb., se mění takto:

1. V § 36 odst. 4 písm. f) se za slovo „uložení“ vkládají slova „nebo změně zabezpečovací detence nebo“.

2. V § 142 odst. 2 se slova „o vazbě a o ochranném léčení“ nahrazují slovy „o vazbě, o ochranném léčení a o zabezpečovací detenci“.

3. V § 178 odst. 1 se za slova „ochranné léčení“ vkládají slova „nebo zabezpečovací detenci“.

4. V nadpisu nad § 239 se za slovo „léčení“ vkládají slova „ , zabezpečovací detence“.

5. § 239 zní:

„§ 239

(1) Nejde-li o případ, kdy si soud rozhodnutí o ochranném léčení, o zabezpečovací detenci nebo o zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty vyhradil podle § 230 odst. 2, může je uložit ve veřejném zasedání, jen navrhne-li to státní zástupce.

(2) Proti rozhodnutí o ochranném léčení, o zabezpečovací detenci a o zabrání věci je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.“

6. V části třetí, hlavě dvacáté první nadpis oddílu pátého zní:

„Výkon ochranného léčení a zabezpečovací detence“.

7. § 351a včetně nadpisu zní:

„§ 351a

Změna ochranného léčení

(1) O změně způsobu výkonu ochranného léčení na návrh zdravotnického zařízení, státního zástupce nebo osoby, na níž se vykonává ochranné léčení, anebo i bez takového návrhu, rozhoduje ve veřejném zasedání okresní soud, v jehož obvodu je zdravotnické zařízení, ve kterém se ochranné léčení vykonává; tento soud rozhoduje na návrh zdravotnického zařízení nebo státního zástupce i o změně ústavního ochranného léčení na zabezpečovací detenci.

(2) Proti rozhodnutí podle odstavce 1 je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.“

8. § 353 včetně nadpisu zní:

„§ 353

Propuštění z ochranného léčení a jeho ukončení

(1) Jakmile bylo dosaženo účelu ochranného léčení, podá zdravotnické zařízení, ve kterém je ochranné léčení vykonáváno, návrh na propuštění z ochranného léčení okresnímu soudu, v jehož obvodu se ochranné léčení vykonává; návrh na ukončení ochranného léčení

podle § 72 odst. 6 trestního zákona podá zdravotnické zařízení, jakmile zjistí, že jeho účelu nelze dosáhnout. Nebude-li ochranné léčení vykonáno tak, aby do dvou let od jeho započetí bylo rozhodnuto o propuštění z ochranného léčení nebo o jeho ukončení, podá zdravotnické zařízení nejméně dva měsíce před uplynutím lhůty dvou let od počátku výkonu ochranného léčení návrh na jeho prodloužení. V návrhu na propuštění z ochranného léčení, na jeho ukončení nebo v návrhu na prodloužení ochranného léčení zdravotnické zařízení popíše průběh a výsledky ochranného léčení a uvede důvody navrhovaného postupu včetně návrhu na případné uložení dohledu nad chováním osoby, na níž je vykonáváno ochranné léčení. O tom je třeba zdravotnické zařízení poučit.

(2) O propuštění z ochranného léčení, o jeho ukončení včetně případného uložení dohledu nebo o prodloužení ochranného léčení rozhodne na návrh zdravotnického zařízení, státního zástupce nebo osoby, na níž se vykonává ochranné léčení, anebo i bez takového návrhu ve veřejném zasedání okresní soud, v jehož obvodu se ochranné léčení vykonává.

(3) Proti rozhodnutí podle odstavce 2 je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.“

9. § 354 až 357 včetně nadpisů znějí:

„§ 354

Nařízení výkonu zabezpečovací detence a její výkon

(1) Jakmile se rozhodnutí, podle něhož se má vykonat zabezpečovací detence, stalo vykonatelným, předseda senátu zašle příslušnému ústavu pro výkon zabezpečovací detence, v němž má být zabezpečovací detence vykonána, nařízení výkonu zabezpečovací detence a současně vyzve osobu, které byla zabezpečovací detence uložena, je-li na svobodě, aby výkon zabezpečovací detence nastoupila. Stal-li se výrok o uložení zabezpečovací detence, která nebyla uložena vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody, vykonatelným rozhodnutím odvolacího soudu, nařídí výkon zabezpečovací detence u obviněného, který je ve vazbě, předseda senátu odvolacího soudu ihned při vyhlášení rozhodnutí. O nařízení výkonu zabezpečovací detence vždy vyrozumí okresní soud, v jehož obvodu je ústav pro výkon zabezpečovací detence, ve kterém bude zabezpečovací detence vykonávána.

(2) Je-li osoba, které byla uložena zabezpečovací detence, při pobytu na svobodě nebezpečná pro své okolí, nebo je-li obava, že taková osoba, která je na svobodě, uprchne, anebo je-li zde jiný důležitý důvod, zařídí předseda senátu bezodkladně její dodání do ústavu pro výkon zabezpečovací detence; jinak jí může poskytnout přiměřenou lhůtu k obstarání jejích záležitostí, která však nesmí být delší než jeden měsíc ode dne, kdy nabylo právní moci rozhodnutí uvedené v odstavci 1.

(3) Jde-li o příslušníka ozbrojených sil nebo ozbrojeného sboru v činné službě, požádá předseda senátu příslušného velitele nebo nadřízeného, aby zařídil jeho dopravení do ústavu pro výkon zabezpečovací detence.

(4) Předseda senátu požádá ústav pro výkon zabezpečovací detence, aby oznámil soudu, který zabezpečovací detenci uložil, kdy bylo s výkonem zabezpečovací detence započato. Zároveň požádá ústav pro výkon zabezpečovací detence, aby okresnímu soudu,

v jehož obvodě se zabezpečovací detence vykonává, podal neprodleně zprávu, jestliže pominou důvody pro další trvání zabezpečovací detence.

(5) K nařízení výkonu zabezpečovací detence předseda senátu připojí pro potřeby ústavu pro výkon zabezpečovací detence znalecký posudek, opis protokolu o výsledku znalce nebo opis lékařské zprávy o zdravotním stavu osoby, které byla uložena zabezpečovací detence, pokud v průběhu trestního řízení byly opatřeny, a žádost, aby byla podávána okresnímu soudu, v jehož obvodu se zabezpečovací detence vykonává, v jím stanovených lhůtách, zpráva o průběhu a výsledcích výkonu zabezpečovací detence, se zaměřením na hlediska uvedená v § 72a odst. 4 trestního zákona.

§ 355

Změna výkonu zabezpečovací detence na ochranné léčení

O změně výkonu zabezpečovací detence na ochranné léčení rozhoduje ve veřejném zasedání okresní soud, v jehož obvodu je ústav pro výkon zabezpečovací detence, ve kterém se zabezpečovací detence vykonává; proti tomuto rozhodnutí je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.

§ 356

Upuštění od výkonu zabezpečovací detence

O upuštění od výkonu zabezpečovací detence před jejím započítáním rozhodne soud, který zabezpečovací detenci uložil, a to ve veřejném zasedání na návrh státního zástupce nebo osoby, které byla zabezpečovací detence uložena, anebo i bez takového návrhu. Proti tomuto rozhodnutí je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.

§ 357

Trvání zabezpečovací detence a propuštění ze zabezpečovací detence

(1) Okresní soud, v jehož obvodu je ústav pro výkon zabezpečovací detence, ve kterém se zabezpečovací detence vykonává, na podkladě vyžádaných zpráv sleduje výkon zabezpečovací detence a nejméně jednou za 12 měsíců od započítání výkonu zabezpečovací detence nebo od předchozího rozhodnutí o jejím trvání přezkoumá, zda důvody pro její další pokračování trvají.

(2) O dalším trvání zabezpečovací detence nebo o propuštění ze zabezpečovací detence rozhodne na návrh ústavu pro výkon zabezpečovací detence, státního zástupce nebo osoby, na níž se vykonává zabezpečovací detence, anebo i bez takového návrhu, ve veřejném zasedání okresní soud, v jehož obvodu se zabezpečovací detence vykonává.

(3) Proti rozhodnutí podle odstavce 2 je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.“.

ČÁST ČTVRTÁ

Změna zákona o soudnictví ve věcech mládeže

§ 45

V zákoně č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění zákona č. 383/2005 Sb. a zákona č. 253/2006 Sb., § 21 včetně nadpisu a poznámek pod čarou č. 8 až 10 zní:

„§ 21

Druhy ochranných opatření

(1) Ochrannými opatřeními jsou ochranné léčení⁸⁾, zabezpečovací detence^{8a)}, zabránění věci⁹⁾ nebo jiné majetkové hodnoty a ochranná výchova. Jejich účelem je kladně ovlivnit duševní, mravní a sociální vývoj mladistvého a chránit společnost před pácháním provinění mladistvými.

(2) Ochrannou výchovu lze uložit pouze podle tohoto zákona, ostatní ochranná opatření se ukládají podle trestního zákona¹⁰⁾.

⁸⁾ § 72 trestního zákona.

^{8a)} § 72a trestního zákona.

⁹⁾ § 73 trestního zákona.

¹⁰⁾ § 72 až 73 trestního zákona.“.

ČÁST PÁTÁ

Změna zákona o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky

§ 46

Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky, ve znění zákona č. 293/1993 Sb., zákona č. 169/1999 Sb., zákona č. 30/2000 Sb., zákona č. 460/2000 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 436/2003 Sb., č. 413/2005 Sb., zákona č. 267/2006 Sb. a zákona č. 342/2006 Sb., se mění takto:

1. V § 1 odst. 1 se za slova „výkon vazby“ vkládají slova „výkon zabezpečovací detence“.

2. V § 1 odstavec 4 zní:

„(4) Organizačními jednotkami Vězeňské služby jsou generální ředitelství, vazební věznice, věznice, ústavy pro výkon zabezpečovací detence a Institut vzdělávání. Generální

ředitelství zabezpečuje plnění společných úkolů ostatních organizačních jednotek, které metodicky řídí a kontroluje. V čele vazebních věznic, věznic, ústavů pro výkon zabezpečovací detence a Institutu vzdělávání jsou ředitelé, které jmenuje a odvolává generální ředitel.“

3. V § 2 odst. 1 se za písmeno a) vkládá nové písmeno b), které zní:

„b) spravuje a střeží ústavy pro výkon zabezpečovací detence,“.

Dosavadní písmena b) až l) se označují jako písmena c) až m).

4. V § 2 odst. 1 se v písmenu c) za slova „ve výkonu vazby“ vkládají slova „ , ve výkonu zabezpečovací detence“.

5. V § 2 odst. 1 se v písmenu g) za slova „ve výkonu vazby“ vkládají slova „ , ve výkonu zabezpečovací detence“.

6. V § 2 odst. 1 se v písmenu i) za slova „ve výkonu vazby“ vkládají slova „ , ve výkonu zabezpečovací detence“.

7. V § 2 odst. 1 písmeno l) zní:

„l) poskytuje zdravotní péči ve svých zdravotnických zařízeních osobám ve výkonu vazby, osobám ve výkonu zabezpečovací detence a osobám ve výkonu trestu odnětí svobody, příslušníkům a občanským zaměstnancům Vězeňské služby; v případě potřeby zabezpečuje specializovanou zdravotní péči v mimovězeňských zdravotnických zařízeních,“.

8. V § 2 odst. 1 se v písmenu m) za slova „ve výkonu vazby“ vkládají slova „ , ve výkonu zabezpečovací detence“.

9. V § 3 odst. 2 se za slova „ve výkonu vazby“ vkládají slova „ , ve výkonu zabezpečovací detence“ a za slova „vazební věznice, věznice,“ vkládají slova „ústavy pro výkon zabezpečovací detence“.

10. V § 3 odst. 3 se za slova „ve výkonu vazby“ vkládají slova „ , ve výkonu zabezpečovací detence“.

11. V § 3 odst. 5 se za slova „v místech výkonu vazby“ vkládají slova „ , výkonu zabezpečovací detence“.

12. Na konci textu § 4b se doplňují slova „a s chovanci ve výkonu zabezpečovací detence“.

13. V § 6 odst. 1 se za slova „s osobami“ vkládají slova „ve výkonu zabezpečovací detence,“ a za slova „k naplnění účelu“ se vkládají slova „výkonu zabezpečovací detence,“.

14. V § 7 odst. 1 se za písmeno a) vkládá nové písmeno b), které zní:

„b) páchá-li osoba ve výkonu zabezpečovací detence trestný čin, popřípadě je-li důvodné podezření z jeho páchaní,“.

Dosavadní písmena b) a c) se označují jako písmena c) a d).

15. V § 7 odst. 1 se v písmenu c) za slovo „osoba“ vkládají slova „ve výkonu zabezpečovací detence,“ a za slovo „účel“ se vkládají slova „výkonu zabezpečovací detence,“.

16. V § 7 odst. 1 písm. d) se za slovo „vazby“ vkládají slova „ , zabezpečovací detence“.

17. V § 7 se doplňuje odstavec 4, který zní:

„(4) Příslušník, který plní úkoly vězeňské stráže, je povinen i v době mimo službu v mezích stanovených tímto zákonem a dalšími právními předpisy provést služební zákrok nebo jiná potřebná opatření, páchá-li osoba ve výkonu zabezpečovací detence trestný čin, jímž je bezprostředně ohrožen život, zdraví nebo majetek.“.

18. V § 8 odst. 2 se za slovo „vazby“ vkládají slova „ , zabezpečovací detence“.

19. V § 10 se na konci odstavce 1 doplňuje věta „Vysvětlení je příslušník také oprávněn požadovat od osob ve výkonu zabezpečovací detence, které mohou přispět k objasnění skutečností důležitých pro odhalení trestného činu spáchaného pachatelem během výkonu zabezpečovací detence, jakož i pro vypátrání osoby prchající z výkonu zabezpečovací detence. Osoba podávající vysvětlení má právo na právní pomoc advokáta.“.

20. V § 11 odst. 1 se za slova „u osoby“ vkládají slova „ve výkonu zabezpečovací detence,“.

21. V § 12 odst. 1 se za slovo „osobě“ vkládají slova „ve výkonu zabezpečovací detence,“.

22. V § 12 odst. 2 se za slovo „účel“ vkládají slova „zabezpečovací detence,“ a za slovo „vykonává“ se vkládají slova „zabezpečovací detence,“.

23. V § 13 odst. 1 se za slova „mohla narušit výkon“ vkládají slova „zabezpečovací detence,“ a za slova „mohly narušit výkon“ se vkládají slova „zabezpečovací detence,“.

24. V § 13 odst. 2 se v písmenu a) za slova „naruší výkon“ vkládají slova „zabezpečovací detence,“.

25. V § 13 odst. 2 se v písmenu b) za slova „narušuje výkon“ vkládají slova „zabezpečovací detence,“.

26. V § 15 se za slova „prchající z“ vkládají slova „výkonu zabezpečovací detence,“.

27. V § 16b odst. 2 se za slova „v objektech“ vkládají slova „ústavů pro výkon zabezpečovací detence,“ a za slovo „osob“ se vkládají slova „ve výkonu zabezpečovací detence,“.

28. V § 16c se ve větě první za slova „s účelem“ vkládají slova „výkonu zabezpečovací detence,“ a za slova „zejména osob“ se vkládají slova „ve výkonu zabezpečovací detence,“.

29. V § 16c se ve větě druhé za slovo „osobou“ vkládají slova „ve výkonu zabezpečovací detence,“.

30. V § 17 odst. 1 se za slovo „účel“ vkládají slova „výkonu zabezpečovací detence,“.

31. V § 17 odst. 4 se za slova „osoby ve“ vkládají slova „výkonu zabezpečovací detence,“.

32. V § 18 odst. 1 písm. c) se za slovo „osoby“ vkládají slova „ve výkonu zabezpečovací detence,“.

33. V nadpisu hlavy páté se za slovo „osob“ vkládají slova „ve výkonu zabezpečovací detence,“.

34. V § 23a odstavec 1 zní:

„(1) Evidence osob ve výkonu zabezpečovací detence, vazby a výkonu trestu odnětí svobody na území České republiky obsahuje

a) údaje převzaté z rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení oznámených Vězeňské službě,

b) údaje umožňující určení totožnosti každé osoby ve výkonu zabezpečovací detence a uvězněné osoby,

c) údaje o průběhu výkonu zabezpečovací detence, vazby nebo trestu odnětí svobody včetně údajů o přesném místě a době, kdy taková osoba vykonávala zabezpečovací detenci, vazbu nebo trest odnětí svobody, přehledu o udělených odměnách a uložených kázeňských trestech a údajů o výsledcích zdravotních prohlídek.“.

35. V 23a odst. 2 větě první se číslice „2“ nahrazuje číslicí „1“ a v písmenu d) se za slova „takové osoby z“ vkládají slova „výkonu zabezpečovací detence,“.

36. V § 23a odst. 3 větě první se za slova „z evidence osob“ vkládají slova „ve výkonu zabezpečovací detence,“.

37. V § 24 odst. 2 se za slova „V případě, že“ vkládají slova „v ústavu pro výkon zabezpečovací detence,“.

ČÁST ŠESTÁ

Změna zákona o státním zastupitelství

§ 46

V § 4 odst. 1 písm. b) zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění zákona č. 14/2002 Sb. a zákona č. 310/2002 Sb., se za slova „ochranné léčení,“ vkládají slova „zabezpečovací detence,“.

ČÁST SEDMÁ

Změna zákona o Veřejném ochránci práv

§ 47

Zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, ve znění zákona č. 265/2001 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 626/2004 Sb., zákona č. 381/2005 Sb. a zákona č. 342/2006 Sb., se mění takto:

- 1.** V § 1 odst. 2 se za slova „ochranné léčení,“ vkládají slova „zabezpečovací detence,“.
- 2.** V § 1 odst. 4 písm. a) se slova „anebo ochranné léčení“ nahrazují slovy „ , ochranné léčení anebo zabezpečovací detence,“.

ČÁST OSMÁ

Změna zákona o vyšších soudních úřednících

§ 48

V § 11 odst. 1 písm. j) zákona č. 189/1994 Sb., o vyšších soudních úřednících, ve znění zákona č. 152/1995 Sb. a zákona č. 62/1999 Sb., se za slovo „léčení“ vkládají slova „ , ze zabezpečovací detence“.

ČÁST DEVÁTÁ

Změna zákona o občanských průkazech

§ 49

V § 8 odst. 3 zákona č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění zákona č. 320/2002 Sb. a zákona č. 559/2004 Sb. se za slova „odnětí svobody,“ vkládají slova „výkonu zabezpečovací detence,“.

ČÁST DESÁTÁ

Změna zákona o péči o zdraví lidu

§ 50

Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění zákona č. 210/1990 Sb., zákona č. 425/1990 Sb., zákona č. 548/1991 Sb., zákona č. 550/1991 Sb., zákona č. 590/1992 Sb., zákona č. 15/1993 Sb., zákona č. 161/1993 Sb., zákona č. 307/1993 Sb., zákona č. 60/1995 Sb., zákona č. 206/1996 Sb., zákona č. 14/1997 Sb., zákona č. 79/1997 Sb., zákona č. 110/1997 Sb., zákona č. 83/1998 Sb., zákona č. 167/1998 Sb., zákona č. 71/2000 Sb., zákona č. 123/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 149/2000 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., zákona č. 164/2001 Sb., zákona č. 260/2001 Sb., zákona č. 285/2002 Sb., zákona č. 290/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 130/2003 Sb., zákona č. 274/2003 Sb., zákona č. 356/2003 Sb., zákona č. 37/2004 Sb., zákona č. 53/2004 Sb., zákona č. 121/2004 Sb., zákona č. 156/2004 Sb., zákona č. 422/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 379/2005 Sb., zákona č. 381/2005 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 225/2006 Sb., zákona č. 227/2006 Sb., zákona č. 245/2006 Sb., zákona č. 267/2006 Sb. a zákona č. 342/2006 Sb., se mění takto:

1. V § 9 odst. 2 se slovo „vazbě,“ nahrazuje slovy „výkonu zabezpečovací detence, vazby“.
2. V § 26 odst. 5 písm. c) se za slovo „výkonu“ vkládají slova „zabezpečovací detence,“.

3. V § 27b odst. 2 se slova „ve vazbě,“ nahrazují slovy „ve výkonu zabezpečovací detence, vazby nebo“.
4. V § 80 odst. 5 se za slovo „výkonu“ vkládají slova „zabezpečovací detence,“.

ČÁST JEDENÁCTÁ

Změna zákona o veřejném zdravotním pojištění

§ 51

Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 242/1997 Sb., zákona č. 2/1998 Sb., zákona č. 127/1998 Sb., zákona č. 225/1999 Sb., zákona č. 363/1999 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 167/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., zákona č. 459/2000 Sb., zákona č. 176/2002 Sb., zákona č. 198/2002 Sb., zákona č. 285/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 222/2003 Sb., zákona č. 274/2003 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 425/2003 Sb., zákona č. 455/2003 Sb., zákona č. 85/2004 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 422/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 438/2004 Sb., zákona č. 123/2005 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 253/2005 Sb., zákona č. 250/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 47/2006 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 117/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 214/2006 Sb., zákona č. 245/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb. a zákona č. 340/2006 Sb., se mění takto:

1. V § 5 písm. a) bodu 12 se za slovo „výkonu“ vkládají slova „zabezpečovací detence nebo“.
2. V § 7 odst. 1 písm. i) se slovo „vazbě“ nahrazuje slovy „výkonu zabezpečovací detence nebo vazby“.
3. V § 11 odst. 4 se slovo „vazbě“ nahrazuje slovy „výkonu zabezpečovací detence nebo vazby“.

ČÁST DVANÁCTÁ

Změna občanského soudního řádu

§ 52

V § 46a odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 555/2004 Sb., se za slovo „výkon“ vkládají slova „zabezpečovací detence,“.

ČÁST TŘINÁCTÁ

Změna zákona o církvích a náboženských společnostech

§ 53

V § 7 odst. 1 písm. b) zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), se za slovo „svobody,“ vkládají slova „zabezpečovací detence,“.

ČÁST ČTRNÁCTÁ

Změna zákona o zaměstnanosti

§ 54

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 202/2005 Sb., zákona č. 253/2005 Sb., zákona č. 350/2005 Sb., zákona č. 382/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 428/2005 Sb., zákona č. 444/2005 Sb., zákona č. 495/2005 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 161/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 214/2006 Sb. a zákona č. 264/2006 Sb., se mění takto:

1. V § 25 odst. 2 písm. d) se za slovo „svobody“ vkládají slova „ , vykonává ochranné opatření zabezpečovací detenci“.
2. V § 29 písm. c) se za slovo „svobody“, vkládají slova „nástupu výkonu ochranného opatření zabezpečovací detence,“.
3. V § 33 odst. 1 písm. h) se za slovo „svobody“ vkládají slova „nebo po propuštění z výkonu ochranného opatření zabezpečovací detence“.

ČÁST PATNÁCTÁ

Změna zákona o životním a existenčním minimu

§ 55

V § 4 odst.8 zákona č. 110/2006 Sb., o existenčním a životním minimu, se za slovo „vazbě“ vkládají slova „ , ve výkonu ochranného opatření zabezpečovací detence“.

ČÁST ŠESTNÁCTÁ

Změna zákona o státní sociální podpoře

§ 56

V § 7 odst. 10 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 242/1997 Sb. a zákona č. 113/2006 Sb., se za slovo „je“ vkládají slova „ve výkonu ochranného opatření zabezpečovací detence nebo je“.

ČÁST SEDMNÁCTÁ

Změna zákona o pobytu cizinců

§ 57

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 140/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 217/2002 Sb., zákona č. 222/2003 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 501/2004 Sb., zákona č. 539/2004 Sb., zákona č. 559/2004 Sb., zákona č. 428/2005 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 136/2006 Sb., zákona č. 161/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb. a zákona č. 230/2006 Sb., se mění takto:

1. V § 18 písm. d) bodu 1. se za slova „ve výkonu“ vkládají slova „zabezpečovací detence“.
2. V § 95 se za slova „je ve výkonu“ vkládají slova „zabezpečovací detence“.
3. V § 103 písm. a) se za slovo „propuštění“ vkládají slova „ze zabezpečovací detence“.
4. V § 105 se do nadpisu za slovo „soudu,“ vkládají slova „ústavu pro výkon zabezpečovací detence“.
5. V § 105 odst. 2 se na začátek věty vkládají slova „Ústav pro výkon zabezpečovací detence“, za slova „podle sídla“ se vkládají slova „ústavu pro výkon zabezpečovací detence,“ a za slova „propuštění cizince“ se vkládají slova „ze zabezpečovací detence“.

ČÁST OSMNÁCTÁ

Změna zákona o azylu

§ 58

Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu) ve znění zákona č. 2/2002 Sb., zákona č. 217/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 519/2002 Sb., zákona č. 222/2003 Sb., zákona č. 501/2004 Sb., zákona č. 539/2004 Sb., zákona č. 57/2005 Sb., zákona č. 350/2005 Sb., zákona č. 444/2005 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 136/2006 Sb. a zákona č. 165/2006 Sb., se mění takto:

1. V § 3a písm. b) se za slovo „vykonává“ vkládají slova „zabezpečovací detenci“.
2. V § 3c odst. 1 písm. c) se za slovo „výkonu“ vkládají slova „zabezpečovací detence“.
3. V § 4a odst. 1 se za slovo „výkonu“ vkládají slova „zabezpečovací detence“.
4. V § 57 odst. 2 se za slovo „době“ vkládají slova „výkonu zabezpečovací detence“.

ČÁST DEVÁTENÁCTÁ

Změna zákona o přestupcích

§ 59

V § 10 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění zákona č. 6/2002 Sb., se na konci textu písmene b) doplňují slova „nebo zabezpečovací detence“.

ČÁST DVACÁTÁ

PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

§ 60

Přechodné ustanovení k části třetí

Výkon dosud nevykonaného ochranného léčení, které bylo uloženo před nabytím účinnosti tohoto zákona, se dokončí podle dosavadních právních předpisů.

§ 61

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2008.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

Obecná část

Zhodnocení platného právního stavu, včetně zhodnocení současného vztahu k rovnosti mužů a žen

Navrhovaná právní úprava má zejména za cíl zavést do našeho právního řádu dosud chybějící nové ochranné opatření nazvané zabezpečovací detence, které bylo již obsaženo v Parlamentem České republiky neschváleném vládním návrhu trestního zákoníku (tisk 744 a 746). Z tohoto návrhu se též přebírá zavedení trestního postihu odsouzeného, který nenastoupí řádně a včas do výkonu trestu odnětí svobody. Nově se doplňuje povinnost soudu přihlídnout při rozhodování o podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody ke skutečnosti, zda odsouzený nastoupil do výkonu trestu dobrovolně ve stanovené lhůtě. V souvislosti se zavedením zabezpečovací detence do trestního zákona se upravuje i výkon ochranného léčení a promítají se navazující změny do trestního řádu a dalších právních předpisů.

Podle stávající právní úpravy lze pachateli, který se dopustil trestného činu (nebo tzv. činu jinak trestného, jedná-li se o nepřítčného pachatele) ve stavu vyvolaném duševní poruchou, popřípadě pod vlivem návykové látky nebo v souvislosti s jejím zneužíváním, a za podmínky, že jeho pobyt na svobodě je nebezpečný, uložit ochranné léčení jako jeden z druhů ochranných opatření. Ochranné léčení může soud uložit samostatně nebo vedle trestu. Lze ho ukládat ve dvou formách, jako ochranné léčení ústavní, nebo ochranné léčení ambulantní. Může být vykonáváno v průběhu výkonu trestu nepodmíněného odnětí svobody ve věznicích, jsou-li k tomu ve věznici podmínky, anebo v psychiatrických léčebnách.

Mezi pachateli s nařízeným ústavním léčením je nezanedbatelná skupina osob, jež vzhledem k charakteru a závažnosti své duševní poruchy představují pro společnost mimořádné nebezpečí. Již od sedmdesátých let minulého století se mezi odbornou veřejností objevovaly požadavky na vytvoření nového druhu ochranného opatření, které by bylo vykonáváno ve zvláštním ústavu a v němž by byli umístěni pachatelé, kteří vzhledem k charakteru a závažnosti své duševní poruchy představují pro společnost mimořádné nebezpečí. Jedná se o osoby hodnocené nejčastěji jako vysoce nebezpeční agresori a sexuální devianti, u kterých lze na základě znaleckého zkoumání jejich duševního stavu oprávněně předpokládat, že se v budoucnu dopustí opět závažné trestné činnosti. Mezi odbornou veřejností, a to zejména pracovníky psychiatrických léčeben, ve kterých se vykonává ochranné léčení, převládl názor, že tyto osoby do režimu ochranného léčení tak, jak je upraveno a v praxi realizováno, nepatří, resp. svých chování, při kterém ohrožují ostatní pacienti, personál a často i sebe, se ze života v psychiatrické léčebně vyrazují.

Od roku 1990 se legalizací projektu speciálního ústavu pro výše popsanou skupinu osob snaží soustavně prosadit výbory Psychiatrické a Sexuologické společnosti ČLS. V roce 1995 Ministerstvo zdravotnictví zpracovalo záměr vytvořit zařízení pro ochrannou léčbu společensky zvlášť nebezpečných pacientů v psychiatrické léčebně Dobřany. Navzdory skutečnosti, že byla posléze zvolena nejúspornější ze všech navrhovaných variant, k uskutečnění projektu z důvodu nedostatku finančních prostředků nedošlo. Ve druhé polovině

devadesátých let se problematice ochranné detence začalo intenzivně věnovat Centrum pro rozvoj péče o duševní zdraví. Činnost této skupiny vyústila nejen v konkrétní návrhy na řešení, ale posléze také ve zřízení meziresortní Komise ochranné léčby při Ministerstvu zdravotnictví. Vznik institutu zabezpečovací detence jako čtvrtého typu ochranného opatření vedle dosud existujících se stal jednou z priorit, jimž se Komise ochranné léčby v následujících letech věnovala. Současně se komise zabývala také projektem nových pavilonů tzv. diferencovaného ochranného léčení v psychiatrické léčebně Brno - Černovice, jejichž součástí by se dle tehdejšího názoru Komise ochranné léčby za určitých podmínek mohl stát i detenční ústav. Dlouholeté úsilí odborných lékařských společností a posléze i zmíněná iniciativa Komise ochranné léčby tak nakonec vedly k tomu, že se vznik institutu zabezpečovací detence podařilo prosadit v rámci vládního návrhu nového trestního zákoníku, který však nebyl Parlamentem ČR přijat, ovšem z důvodů, které se netýkaly zabezpečovací detence. Při jednáních v rámci legislativního procesu byl tento institut naopak označován za velmi potřebný.

Zabezpečovací detence je ochranné opatření, které po vzoru zahraničních právních úprav má vyřešit letitý problém s výkonem ústavní ochranné léčby některých zvláště nebezpečných pacientů v psychiatrických léčebnách. V obecné rovině tuto skupinu pacientů je možno charakterizovat jako osoby nepodrobné, nespolupracující, sociálně těžce maladaptované a agresivní, které odmítají, či dokonce sabotují, léčbu a v negativním smyslu tak ovlivňují pacienty ostatní. Dále se jedná o osoby postižené chorobou jejíž léčitelnost je za současných podmínek nemožná nebo alespoň pochybná. Často se u nich setkáváme s těžkými poruchami osobnosti, přičemž nejednou jde i o souhrn několika anomálií současně (například psychopatické osobnosti, nízkého intelektu a sexuální deviace). Takové případy nejsou řešitelné běžným způsobem v psychiatrické léčebně. Zdravotníci pracovníci psychiatrických léčeben poukazují na skutečnost, že zdravotnická zařízení díky postupné humanizaci a liberalizaci nejsou k zacházení s těmito pacienty uzpůsobena, o čemž svědčí nejen závažné případy, kdy je takovým pacientem napaden ošetřující personál, ale i opakující se útoky nebezpečných sexuálních deviantů a agresorů spojené s jejich nebezpečným protispoločenským jednáním na útěku.

Podle navrhované právní úpravy je zabezpečovací detence ochranným opatřením, jehož hlavním úkolem je ochrana společnosti před pachateli, kteří spáchali trestnou činnost (nebo se dopustili činu jinak trestného) závažného charakteru, jejichž společenská nebezpečnost je vysoká a jejich duševní stav trvale či dočasně způsobil nebo způsobuje, že se takové závažné trestné činnosti dopouštějí. Navíc u těchto osob existuje reálný předpoklad, že se budou i v budoucnu takového závažného nebezpečného jednání dopouštět, a to zvláště za situace, kdy u nich není téměř žádná, nebo jen velmi malá pravděpodobnost účinnosti ochranné léčby.

Na rozdíl od vládního návrhu trestního zákoníku předkládaný návrh zákona neobsahuje možnost ukládání zabezpečovací detence zvláště specifikované skupině pachatelů zneužívajících návykové látky (§ 101 odst. 2 písm. b) vládního návrhu trestního zákoníku), protože rozšíření působení ochranným opatřením ve formě zabezpečovací detence i na tuto skupinu pachatelů bude posouzeno v další etapě, v rámci přípravy nového trestního zákoníku.

Zabezpečovací detence bude vykonávána ve zvláštních ústavech pro výkon zabezpečovací detence zřizovaných a spravovaných Vězeňskou službou, se zvláštní ostrahou a s léčebnými, psychologickými, vzdělávacími, pedagogickými, rehabilitačními a činnostními programy. Stanoví se, že účast na těchto programech bude pro osoby umístěné v ústavech pro

výkon zabezpečovací detence povinná. Odborníci varují před pasivním pobytem chovance v uzavřeném ústavu, který by ho vzdálil od splnění účelu zabezpečovací detence, kterým je stimulovat jeho rozhodnutí podrobit se a řádně vykonávat ústavní ochranné léčení, z něhož může být v úspěšném závěru propuštěn z léčebny a převeden do léčení ambulantního vykonávaného na svobodě. Podrobnosti výkonu zabezpečovací detence jsou upraveny v části první tohoto návrhu zákon o výkonu zabezpečovací detence.

V návrhu se rovněž reaguje na potřebu zajistit plnění povinnosti včasného nástupu výkonu trestu odnětí svobody ze strany odsouzených osob. Soudu se ukládá povinnost přihlídnout při rozhodování o žádosti o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody k tomu, zda odsouzený nastoupil do výkonu trestu dobrovolně a ve stanovené lhůtě. Současně se ve shodě s vládním návrhem trestního zákoníku rozšiřuje skutková podstata trestného činu maření úředního rozhodnutí, která dopadne na pachatele, který bez závažného důvodu nenastoupí na výzvu soudu trest odnětí svobody nebo se jiným způsobem neoprávněně brání nástupu výkonu tohoto trestu.

Pro trestný čin maření úředního rozhodnutí bude moci být postižen i ten, kdo se dopustí závažného jednání, aby zmařil výkon nebo účel nejen ochranného léčení, ale nově i zabezpečovací detence nebo jinak, zejména útekem z ústavu, výkon takového soudního rozhodnutí podstatně ztěžuje. Pachatelem tohoto trestného činu nemusí být vždy pouze osoby, kterým bylo ochranné opatření uloženo, závažným jednáním mařícím účel zabezpečovací detence může být pašování drog nebo jiných nedovolených předmětů do ústavu cizími osobami. Vždy však bude muset jít o jednání svou závažností odpovídající závažnosti útěku z výkonu ochranného opatření. Musí tedy být natolik intenzivní, aby směřovalo vůči samotné postatě uloženého ochranného opatření.

Stávající právní úprava nemá bezprostřední, ani sekundární dopady na rovnost mužů a žen a nevede k diskriminaci jednoho z pohlaví, neboť nijak nerozlišuje, ani nezvýhodňuje jedno z pohlaví, a nestanoví pro něj odlišné podmínky. Rovněž navrhovaná právní úprava má zcela stejné dopady na muže i na ženy.

Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy a vsvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy v jejím celku

Základní podmínkou pro uložení zabezpečovací detence je její subsidiarita k ochrannému léčení. Soud uloží zabezpečovací detenci jen tehdy, nelze-li očekávat, že by uložené ochranné léčení s přihlédnutím k relevantním okolnostem plnilo svůj účel, t.j. vedlo k dostatečné ochraně společnosti. Přitom postačí předpoklad neúčinnosti ochranného léčení, který však musí být podložen objektivním zhodnocením všech podstatných okolností, t.j. s přihlédnutím zejména k povaze duševní poruchy, možnostem působení na pachatele, ale též s přihlédnutím k jeho případně již projevenému postoji k ochrannému léčení. Při tom však podmínkou pro uložení zabezpečovací detence není předchozí uložení ochranného léčení a selhání pachatele při jeho předchozím výkonu. Zabezpečovací detence představuje tak krajní řešení, když jiná opatření nepřicházejí v úvahu a ochranu společnosti nelze zajistit jinými prostředky.

V navrhované novele trestního zákona se stanoví podmínky, za nichž soud obligatorně uloží zabezpečovací detenci a podmínky, za nichž fakultativně může toto ochranné opatření uložit.

Soud uloží zabezpečovací detenci,

a) pokud rozhodne o upuštění od potrestání, jestliže pachatel spáchal úmyslný trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let, ve stavu zmenšené přičetnosti nebo ve stavu vyvolaném duševní poruchou, a nelze přitom očekávat, že by uložené ochranné léčení s přihlédnutím k povaze duševní poruchy a možností působení na pachatele vedlo k dostatečné ochraně společnosti, a soud má za to, že zabezpečovací detence (§ 72a tr. zák.), kterou pachateli zároveň ukládá, zajistí ochranu společnosti lépe než trest, nebo

b) jestliže pachatel činu jinak trestného, který by naplňoval znaky zvlášť závažného trestného činu (§ 41 odst. 2 tr. zák.) není pro nepřičetnost trestně odpovědný, jeho pobyt na svobodě je nebezpečný a nelze očekávat, že by uložené ochranné léčení s přihlédnutím k povaze duševní poruchy a možností působení na pachatele vedlo k dostatečné ochraně společnosti.

Soud může uložit zabezpečovací detenci vzhledem k osobě pachatele s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a jeho poměrům i tehdy, jestliže pachatel spáchal úmyslný trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let, ve stavu vyvolaném duševní poruchou, jeho pobyt na svobodě je nebezpečný a nelze očekávat, že by uložené ochranné léčení s přihlédnutím k povaze duševní poruchy a možností působení na pachatele vedlo k dostatečné ochraně společnosti.

Zabezpečovací detence potrvá, dokud to vyžaduje ochrana společnosti, což je dáno nebezpečností osob, kterým je toto ochranné opatření ukládáno. To však neznamená, že o osud osoby v ústavu pro výkon zabezpečovací detence soud více nejeví zájem. Soud nejméně jednou za 12 měsíců přezkoumá, zda důvody pro její další pokračování ještě trvají (stanovená hranice 12 měsíců je nejzazší, podle konkrétních okolností, zejména u mladých chovanců si soud stanoví lhůty kratší). U mladistvých chovanců se navrhuje zkrácení této lhůty soudního přezkumu na nejméně jednou za 6 měsíců. Zabezpečovací detenci může soud změnit na ústavní ochranné léčení a naopak, a to v přímé návaznosti na postoj osoby k výkonu ochranného léčení a k plnění programů ve výkonu zabezpečovací detence a vlastní snaze podrobit se léčebnému procesu. Taková úprava odpovídá požadavkům praxe, neboť stávající systém terapeutického zacházení s pachateli nebezpečnými v důsledku jejich duševního stavu, skládající se ze dvou prvků - ochranného léčení ambulantního a ústavního - se rozšiřuje o chybějící prvek třetí, přičemž zachovává vzájemnou prostupnost jednotlivých prvků. Tato prostupnost je velmi důležitá, neboť umožňuje reagovat na vývoj duševní poruchy pachatele, postup či stagnaci léčebného procesu, přičemž může sehrávat i roli motivační ve smyslu pozitivního působení na pachatele, aby při léčení spolupracoval. O změně výkonu zabezpečovací detence na ochranné léčení bude ve veřejném zasedání rozhodovat okresní soud, v jehož obvodu je příslušný ústav pro výkon zabezpečovací detence.

Od výkonu zabezpečovací detence soud upustí, pominou-li před jejím započítáním okolnosti, pro něž byla uložena. Takové rozhodnutí může učinit pouze soud, který o uložení ochranného opatření zabezpečovací detence rozhodl.

Trestní zákon předurčuje základní rámec zákona o výkonu zabezpečovací detence, když stanoví, že zabezpečovací detence se vykonává v ústavu se zvláštní ostrahou a

s léčebnými, psychologickými, vzdělávacími, pedagogickými, rehabilitačními a činnostními programy.

Návrh novely trestního řádu - původně obsažené v tzv. doprovodném zákoně k trestnímu zákoníku (tisk 746) upravuje procesní postup. Jakmile se rozhodnutí, podle něhož se má vykonat zabezpečovací detence, stalo vykonatelným, předseda senátu zašle příslušnému ústavu pro výkon zabezpečovací detence, v němž má být zabezpečovací detence vykonána, nařízení výkonu zabezpečovací detence a současně vyzve osobu, které byla zabezpečovací detence uložena, je-li na svobodě, aby výkon zabezpečovací detence nastoupila. Stal-li se výrok o uložení zabezpečovací detence, která nebyla uložena vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody, vykonatelným rozhodnutím odvolacího soudu, nařídí výkon zabezpečovací detence u obviněného, který je ve vazbě, předseda senátu odvolacího soudu ihned při vyhlášení rozhodnutí. Samozřejmě je třeba vyrozumět též příslušný okresní soud, v jehož obvodu se nachází ústav pro výkon zabezpečovací detence, ve kterém bude ochranné opatření zabezpečovací detence vykonáváno. Tento okresní soud stanoví lhůty, jejichž délka se bude odvíjet od konkrétních okolností a následně i vývoje každého jednotlivého chovance. (Předání informací a materiálů mezi soudem, který zabezpečovací detenci uložil a okresním soudem, v jehož obvodu bude vykonávána, bude podrobně upraveno ve vnitřním a kancelářském řádu pro okresní, krajské a vrchní soudy).

Je-li osoba, které byla uložena zabezpečovací detence, při pobytu na svobodě nebezpečná pro své okolí, nebo je-li obava, že osoba, která je na svobodě, uprchne, anebo je-li zde jiný důležitý důvod, zařídí předseda senátu bezodkladně její dodání do ústavu pro výkon zabezpečovací detence; jinak jí může poskytnout přiměřenou lhůtu k obstarání jejích záležitostí, která však nesmí být delší než jeden měsíc ode dne, kdy nabylo právní moci rozhodnutí o uložení zabezpečovací detence.

K nařízení výkonu zabezpečovací detence předseda senátu připojí pro potřeby ústavu pro výkon zabezpečovací detence znalecký posudek, opis protokolu o výslechu znalce nebo opis lékařské zprávy o zdravotním stavu osoby, které byla uložena zabezpečovací detence, pokud v průběhu trestního řízení byly opatřeny, a žádost, aby soudu byla ve stanovených lhůtách podána zpráva o výkonu zabezpečovací detence.

O dalším trvání zabezpečovací detence nebo o propuštění ze zabezpečovací detence rozhodne na návrh ústavu pro výkon zabezpečovací detence, státního zástupce nebo osoby, na níž se vykonává zabezpečovací detence, anebo i bez takového návrhu, ve veřejném zasedání okresní soud, v jehož obvodu se zabezpečovací detence vykonává.

K výše uvedenému pojmu „osoba nebezpečná pro své okolí“ lze upřesnit, že významné nebezpečí pro své okolí, které by mělo vést podle poznatků psychologů k uložení zabezpečovací detence, představují zejména:

1) vrazi, kteří mají v životní historii předchozí násilnou trestnou činnost (i vraždu) a kteří jsou posouzeni jako nebezpeční - konkrétně:

a) vrazi s diagnózou sexuálního sadismu (a jeho variant), patologické sexuální agresivity – bez předchozí recidivy,

b) vrazi s diagnózou defektní či hraničně defektní inteligence – bez předchozí recidivy,

c) vrazi – recidivisti s rysy anetičnosti a explozivity,

d) ostatní vrazi, kteří mají v minulosti násilí a jsou posouzeni jako nebezpeční.

2) Sexuální devianti – multirecidivisti – u nichž prokazatelně opakovaně selhala ochranná léčba, konkrétně:

- a) patologičtí agresori – recidivující pachatelé pohlavního násilí,
- b) pachatelé pohlavního zneužívání – více než dvakrát v minulosti trestaní bez efektu ochranného léčení,
- c) sexuální delikventi s organicky podmíněnou poruchou osobnosti, bezvýsledně léčenou.

Zabezpečovací detenci lze uložit i mladistvému, a proto se navrhuje i příslušná úprava v zákoně č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). Pro mladistvé chovance budou připraveny speciální výchovné a vzdělávací pedagogické programy, které by měly v kombinaci s dalšími (zejména léčebnými programy) přispět k jejich rychlému opětovnému zařazení do léčebných procesů v rámci výkonu ochranného léčení ústavního a návratu do psychiatrické léčebny.

Zabezpečovací detenci může soud změnit na ústavní ochranné léčení a naopak. Tím jsou vytvářeny podmínky, aby výkon ochranného léčení, včetně ochranného léčení protialkoholního a proti závislosti na jiných návykových látkách, byl do budoucna účinnější. Zákon tak má posilovat motivaci pachatelů, kteří nyní odmítají nebo maří léčbu, aby změnilí svůj postoj a chování v léčebně.

Návrh obsahuje změnu trestního řádu upravující procesní postup soudu při sledování výkonu zabezpečovací detence, nařízení výkonu zabezpečovací detence, změně výkonu zabezpečovací detence na ochranné léčení a propuštění ze zabezpečovací detence. Dozor nad dodržováním právních předpisů při výkonu zabezpečovací detence vykonává pověřený státní zástupce krajského státního zastupitelství, v jehož obvodu se zabezpečovací detence vykonává. Návrh současně obsahuje i ustanovení o kontrolní činnosti Ministerstva spravedlnosti.

V souladu s požadavky odborníků, kteří se věnují problémům spojeným s výkonem ochranného léčení, lze charakterizovat ústav pro výkon zabezpečovací detence jako reedukační ústav nezdravotnického charakteru. V této definici se odráží skutečnost, že chovanec, jemuž je toto zařízení být určeno, je specifikován jako osoba nespolupracující a nařízenou léčbu odmítající (či dokonce sabotující), případně jako osoba prakticky neléčitelná, a proto je v souvislosti s ním nutno hovořit spíše než o léčbě o „reedukaci“ nebo „resocializaci“. Tomu by ostatně měla odpovídat i úloha lékařů v tomto druhu zařízení. Na rozdíl od výkonu ochranného léčení, by v tomto případě měli biologickými, psychoterapeutickými a socioterapeutickými metodami spíše doplňovat proces sociálního učení, které bude v ústavu praktikováno. Hlavní díl odpovědnosti za působení na chovance by zde měl ležet na týmu erudovaných pedagogů, psychologů, sociologů, teologů apod.

Pobyt v ústavu pro výkon zabezpečovací detence by měl obecně vést k tomu, aby se daný jedinec zamyslel nad svými postoji a usiloval o jejich změnu. V žádném případě tedy nejde a nemůže jít o pouhou „izolaci“. Cílem detence by mělo být postupně dosáhnout toho, aby si chovanec i navzdory výše uvedeným charakteristikám uvědomil svou odchylku a nebezpečnost pro společnost a naučil se s ní žít a měl snahu o spolupráci při léčbě v běžné psychiatrické léčebně. Podmínkou úspěšné léčby v rámci ústavního ochranného léčení je zájem a spolupráce pacienta.

Pro bližší vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy se uvádí následující poznatky lékařů vykonávajících v psychiatrických léčebnách dlouhodobě praxi. Psychiatrické

léčebny jsou zdravotnická zařízení, tedy instituce sloužící léčbě. Třebaže jsou vzhledem k charakteru pacientů, jež jsou v nich umístěni, vybaveny určitými bezpečnostními prvky (ve zdravotnických zařízeních se nacházejí i osoby nedobrovolně hospitalizované, např. na základě § 23 odst. 4 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů), přesto nedisponují dostatečným technickým a hlavně personálním vybavením pro skutečnou ostrahu. Zdravotnický personál je kvalifikovaný k poskytování zdravotní péče, nikoliv k ostraze vysoce nebezpečných agresorů. V rámci humanizace a liberalizace zdravotnictví došlo i v psychiatrických léčebnách k odstranění některých bezpečnostních opatření, byť byla někdy spíše psychologického charakteru (obvodové zdi areálu, ploty, mříže), celkově se léčebny staly otevřenějšími a tím i zranitelnějšími z bezpečnostního hlediska. Pracovníci léčeben to na jedné straně vítají, neboť znají vztah mezi účinnou léčbou a pro pacienta lidsky příjemným prostředím léčebny, na straně druhé se musejí vyrovnávat se zvýšenými riziky, jež práce s nebezpečnými osobami v takovém prostředí přináší. Opakovaně poukazují na to, že tyto osoby někdy tyranizují celé oddělení, napadají personál i jiné pacienty. Paradoxně tedy kombinace výsledků humanizace zdravotnických zařízení a skutečnosti, že v nich vykonávají ochranné léčení vysoce nebezpeční pachatelé, vede ve svém důsledku k jejich „dehumanizaci“ v tom smyslu, že se prostředí léčebny stává nebezpečným a stresujícím pro ostatní pacienty i zdravotnický personál.

S otázkou bezpečnosti psychiatrických léčeben úzce souvisí i problém jejich zabezpečení proti útekům pacientů. Útěky jsou i podle hodnocení pracovníků léčeben dosti časté, což pochopitelně souvisí i s již zmíněným odstraněním mechanických překážek a uvolněním režimových opatření. Z otevřených oddělení léčeben je útek, či spíše bezproblémový odchod, po značnou část dne prakticky na volné úvaze pacienta. Ovšem ani útek z uzavřeného oddělení, kde jsou právě umístěni nebezpeční pachatelé ve výkonu ochranného léčení ústavního, není složitou záležitostí. Z vyjádření pracovníků léčeben lze usoudit, že rozhodne-li se taková osoba z oddělení utéci, dříve či později tento svůj záměr až na výjimky realizuje. Takové zjištění nepřekvapí, uvědomíme-li si, že jedinou překážkou na cestě ke svobodě bývají dveře uzamčené běžným zámekem, jejichž překonání není pro průměrně fyzicky vybaveného člověka ničím nezvládnutelným. Navíc personál léčebny při své pracovní činnosti není na oddělení stále přítomen, takže stačí jen počkat na vhodné podmínky a za použití násilí využít k útěku tuto příležitost. Po útěku z oddělení je pak opuštění areálu léčebny prakticky bez problémů. Riziko, jaké pro společnost představuje osoba, již sama o sobě vzhledem ke svému duševnímu stavu nebezpečná, navíc pod stresujícím vlivem vědomí, že je na útěku, je zcela zřejmé. Je-li pacient dopaden, je ve většině případů vrácen do léčebny ihned nebo po vykonání trestu za trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí dle § 171 odst. 1 písm. d) tr. zák. (je-li pachatel vůbec trestně odpovědný). Vrací se prakticky do stejného prostředí, ve kterém má stejnou možnost útěk zopakovat. Totéž platí pro případy, kdy se pachatel do léčebny k výkonu ochranného léčení vrací po výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody uloženého za trestný čin spáchaný v léčebně. Pracovníci léčebny mohou v podobných případech pouze přijmout v rámci svých oprávnění a možností léčebny jednotlivá přísnější bezpečnostní opatření pro zacházení s konkrétní osobou, což ovšem nelze pokládat za dostatečné systémové opatření z hlediska ochrany personálu, pacientů ani společnosti.

Není pochyb, že každodenní život v ústavu pro výkon zabezpečovací detence, ochrana práv chovanců v něm umístěných a zajištění jejich bezpečnosti bude sledována nejen veřejným ochráncem práv, ale i odborníky z nevládních organizací (Liga lidských práv, Poradna pro občanství, občanská a lidská práva a další). Vzhledem k charakteru ústavu pro výkon zabezpečovací detence (povinnost neopouštět ústav, prvek ostrahy atd.) bude otázka

dodržování práv osob v něm umístěných zdůrazňována více než je tomu ve zdravotnických zařízeních, kde se vykonává ochranné léčení. Lze očekávat kontrolní návštěvy Výboru pro zabránění mučení při Radě Evropy (CPT) i Výboru OSN proti mučení (CAT).

I těmito skutečnostmi je posílena potřeba přijetí zákona o výkonu zabezpečovací detence.

Srovnání se zahraničními úpravami

Při srovnání navrhovaného znění příslušných ustanovení předkládané novely trestního zákona se zahraničními úpravami je patrné, že ačkoliv byla situace v zahraničí inspirací, je koncepce zabezpečovací detence přeci jen poněkud jiná, než je tomu v řadě jiných států. Lze říci, že navrhovaná úprava strukturuje systém podobných opatření vertikálně, zatímco v zahraničí je obvyklejší spíše horizontální členění. To znamená, že zahraniční úpravy dělí opatření podle typu pachatelů, jimž jsou ukládána (osoby nepříčetné či se závažnou duševní poruchou, osoby zneužívající návykové látky, a recidivisté), a v rámci těchto druhů opatření pak člení dále jednotlivá zařízení, v nichž jsou vykonávána, podle míry zabezpečení. Navrhovaná úprava koncipuje zabezpečovací detenci jako subsidiární opatření vůči ochrannému léčení, jinými slovy, nezáleží přímo na typu pachatele, ale na míře jeho nebezpečnosti a schopnosti podrobit se léčení. Typ pachatele ve výše uvedeném smyslu se zohledňuje při ukládání konkrétního druhu ochranného léčení (Vězeňská služba výhledově uvažuje o různých typech detenčních ústavů či jejich vnitřním členění dle typu umístěných pachatelů). Tento postup je logický, neboť zabezpečovací detence se zavádí v situaci, kdy institut ochranného léčení již po desetiletí funguje.

Přes uvedené rozdíly lze konstatovat, že okruh pachatelů, kteří by měli být pokryti systémem ochranných opatření spojených s odnětím svobody, se v ČR i ve sledovaných evropských zemích přibližně shoduje.

Zhodnocení souladu navrhované úpravy s ústavním pořádkem České republiky, s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, a s akty práva Evropské unie

Navrhovaná právní úprava není v rozporu s ústavním pořádkem České republiky a je v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána.

Předmět návrhu není právem ES/EU upraven.

Předpokládaný hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy, dopad na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty a hospodářské subjekty, sociální dopady a dopad na životní prostředí

Zavedení institutu zabezpečovací detence si vyžádá, zejména v počátečním období, zvýšené výdaje.

Vězeňská služba v nezbytném předstihu již připravila první ústav s kapacitou 48 míst v rámci investiční akce ve vazební věznici Brno, která spočívá v přestavbě jedné části objektu vězeňské nemocnice na ústav pro výkon zabezpečovací detence. Stavba bude dokončena v dubnu 2007 s náklady cca 27 mil.Kč. Těchto 48 míst je ovšem zcela nedostatečných.

Podle odborných odhadů bude potřeba zajistit umístění cca 200 chovanců (v případě předpokládaného pozdějšího rozšíření zákona i na skupinu osob páchajících zvláště závažné trestné činy pod vlivem návykové látky, by bylo nutné rozšíření o dalších 400 míst). Při naplnění požadavku na minimalizaci nákladů při zřízení další kapacity zabezpečovací detence bylo uvažováno pouze s využitím některého vhodného již existujícího objektu umístěného na odpovídajícím pozemku, kdy náklady oproti výstavbě „na zelené louce“ budou podstatně nižší. V tomto směru již byly učiněny následující kroky. Na základě nabídky z roku 2005 k odkoupení areálu bývalého kněžského semináře v obci Vidnava byla zpracována objemová studie a investiční záměr, který prokazuje možnost zřízení kapacity v tomto areálu výhledově až 250 osob. Možnost umístění takového zařízení v dané lokalitě byla dále ověřena v prosinci 2005 tzv. analýzou územních vazeb. Za zásadní klady projektu analýza považuje dostatek pracovní síly, souhlas obyvatel (na podkladě obecního referenda ze září 2005) a nižší mzdová úroveň v regionu. Areál leží na pozemku o rozloze 27 420 m² oploceného zdí o výšce cca 2m.

Pro umístění prvních minimálně 100 chovanců by byl využit stávající hlavní objekt areálu Vidnava. Podlahová plocha ve třech nadzemních podlažích a jednom podzemním podlaží představuje 4 820 m² a obestavěný prostor činí 21 150 m³.

Finanční propočet:

Náklady na zřízení ústavu o kapacitě 100 chovanců v roce 2008 – 80 mil. Kč

Náklady budou směřovat především k obnovení základních stavebně technických funkcí objektu (drobné dispoziční změny, obnova podlah, malby, nátěry, oprava oken, oprava střechy, zajištění provozuschopnosti elektrorozvodů, vytápění, rozvodů vody a kanalizace). Bude nutné rozšířit počet sociálních zařízení. Při nákladech 2 500 Kč/m³ obestavěného prostoru odhadují se náklady na cca 52,9 mil.Kč.

Z hlediska bezpečnosti bude nutné objekt vybavit stavebně technickými prvky (mříže a katry) a signálně zabezpečovacími (zejména kamerový systém, plášťová ochrana budovy, katrová signalizace, tísňové hlásiče, střežící systém vnějšího oplocení). Náklady se odhadují na částku cca 15 mil.Kč.

Náklady na vybavení technickými zařízeními jako je výdejna stravy, telefonní ústředna, náhradní zdroj, počítačová síť, izolační místnost a nábytkem (mimo nábytek z vlastní výroby Vězeňské služby) se odhadují na 12,1 mil.Kč.

Roční provozní výdaje detenčního ústavu pro 100 chovanců od r. 2009 – 59,4 mil. Kč

1) mzdové náklady zaměstnanců

K zajištění chodu ústavu pro výkon zabezpečovací detence je nezbytný minimální počet 74 zaměstnanců, z toho 26 příslušníků Vězeňské služby. K tomu bude nezbytné zajistit mzdové prostředky včetně souvisejících výdajů ve výši 12,5 mil.Kč pro příslušníky a 21,2 mil.Kč pro občanské zaměstnance, tj. celkem 33,7 mil.Kč

Poznámka: počet navrhovaných příslušníků ostrahy vychází z předpokladu umístění takových chovanců, které lze charakterizovat jako vězně zařazené do kategorie s dozorem.

2) zajištění služeb

- zdravotnické a jiné služby (odhad na 2,5 úvazku lékaře včetně sestry) 10,2 mil.Kč
- dovoz stravy (pro chovance a zaměstnance) 5,5 mil.Kč
- 3) ostatní provozní náklady (energie, údržba, odpady)..... 10,0 mil.Kč

Poznámka: denní provozní náklady na jednoho chovance jsou vyčísleny částkou 1 627 Kč, což je srovnatelné s dostupnými informacemi ze zahraničí o dvojnásobně vyšších nákladech v porovnání s náklady na jednoho vězně, které v roce 2006 činily v ČR v průměru 872 Kč/den.

Odkoupení areálu v roce 2007 – 27,8 mil. Kč

Cena dle jednání s vlastníkem objektu a na základě znaleckého posudku činí 27,8 mil.Kč

Porovnání finanční výhodnosti

Výhodnost zřízení ústavu pro výkon zabezpečovací detence (v rámci první etapy s kapacitou min. 100 chovanců) v areálu bývalého kněžského semináře ve Vidnavě je dána především možností využít poměrně zachovalý objekt, stavebně a dispozičně řešený tak, že je vhodný pro ubytování i další činnosti nutné pro chod ústavu. Kupní cena objektu a pozemku areálu je srovnatelná s nákupní cenou pouze samotného pozemku, při výstavbě ústavu na „zelené louce“ v jiné lokalitě. Dále se vychází z toho, že cena za 1 m³ obestavěného prostoru u nové stavby by se pohybovala okolo 6000 Kč.

V rámci kupní ceny by byl získán ještě další objekt o jednom podzemním podlaží a dvou nadzemních podlažích (obestavěný prostor 2 920 m³) nacházející se poblíž areálu. Objekt by byl vhodný např. pro administrativu ústavu, přechodné ubytování zaměstnanců apod.

Výhledově pozemek areálu by mohl být využit k vybudování dalších ubytovacích objektů - v rámci druhé etapy - a tím později dosáhnout rozšíření kapacity ústavu o dalších 150 - 200 chovanců.

Navrhovaná právní úprava nemá dopad na ostatní veřejné rozpočty, ani na hospodářské subjekty, zejména malé a střední podnikatele.

Navrhovaná úprava není spojena se sociálními dopady a nedopadá na životní prostředí.

Zhodnocení stávající a navrhované právní úpravy ve vztahu k dopadům do oblasti rovnosti mužů a žen

Stávající právní úprava ani navrhovaná právní úprava nemá bezprostřední, ani sekundární dopady na rovnost mužů a žen a nevede k diskriminaci jednoho z pohlaví, neboť nijak nerozlišuje, ani nezvýhodňuje jedno z pohlaví a nestanoví pro něj odlišné podmínky. Navržená úprava má zcela stejné dopady na muže i na ženy.

Zvláštní část

K části první – Výkon zabezpečovací detence

K § 1

Trestní zákon zavádí nové ochranné opatření - zabezpečovací detenci. V návaznosti na tuto základní právní úpravu je třeba upravit výkon zabezpečovací detence tak, aby uvedené hmotně právní ustanovení (§ 72a trestního zákona) bylo náležitě naplněno.

Zabezpečovací detence bude vykonávána v ústavech pro výkon zabezpečovací detence se zvláštní ostrahou a s léčebnými, psychologickými, vzdělávacími, pedagogickými, rehabilitačními a činnostními programy. V těchto ústavech však neprobíhá léčba (na rozdíl od léčen, ve kterých se realizuje ochranné léčení) a nejsou proto zdravotnickými zařízeními. Osoby umístěné v těchto ústavech pro výkon zabezpečovací detence nemají postavení pacienta.

Jak bylo naznačeno v obecné části o historii institutu zabezpečovací detence v ČR, v úvahách o vytvoření takového ústavu jako zřizovatel vystupovaly střídavě Ministerstvo zdravotnictví či Ministerstvo spravedlnosti s tím, že dosud převládalo zaměření na resort zdravotnictví. V zahraničních úpravách lze nalézt obě varianty zřizování a provozu zařízení pro výkon opatření obdobných zabezpečovací detenci. S jejich výkonem je tedy možno se setkat v rámci zdravotnických zařízení i ve specializovaných odděleních věznic. Nadto jsou v některých zemích tato opatření vykonávána v soukromých zařízeních, přičemž ministerstvo spravedlnosti na výkon dohlíží z hlediska dodržování lidských práv a plnění účelu daného trestního opatření a ministerstvo zdravotnictví zase ovlivňuje kvalitu poskytované zdravotní péče prostřednictvím systému akreditací a dohledu. V České republice převážil nakonec názor, že vzhledem k nebezpečnosti osob v ústavu umístěných a zkušenostech Vězeňské služby bude tyto ústavy jako své organizační jednotky spravovat a střežit Vězeňská služba.

K § 2

Podle tohoto ustanovení může být přijata do výkonu zabezpečovací detence pouze taková osoba, které bylo soudem v trestním řízení uloženo ochranné opatření druhu zabezpečovací detence. Nelze tak postupovat vůči osobě, která byla umístěna do psychiatrické léčebny na základě jiného rozhodnutí, a to ani tehdy porušuje-li taková osoba závažným způsobem režim v psychiatrické léčebně nebo jiném zdravotnickém zařízení.

Při výkonu zabezpečovací detence je třeba dodržovat zásadu přiměřenosti, respektovat lidskou důstojnost chovance, a to při současném dodržení všech nezbytných opatření, aby zejména útekem z ústavu nedošlo k ohrožení ostatních občanů.

Chovanci se zajišťuje přímé zaopatření v ústavu, aby nestrádal ani v případě nedostatku vlastních finančních prostředků, nedostatku podpory ze strany rodiny apod.

V odstavci 4 se stanoví základní cíl zabezpečovací detence – ochrana společnosti za současné snahy vzbudit v chovanci rozhodnutí podrobit se ochrannému léčení, a to nejprve

v ústavní formě, které by, po úspěšné léčbě, bylo přeměněno v ambulantní léčení vykonávané na svobodě.

K § 3

Rozhodující řídicí postavení v ústavu pro výkon zabezpečovací detence se navrhuje svěřit řediteli. V ústavu dále budou působit odborníci, zaměstnanci ústavu, zajišťující především plnění programů.

Každodenní život v ústavu bude upraven vnitřním řádem ústavu. Ten vydá ředitel ústavu a každý chovanec s ním musí být seznámen a je povinen dodržovat jeho ustanovení. Vnitřní řád ústavu musí být předem předložen ke schválení generálnímu ředitelství Vězeňské služby.

Vnitřní i vnější ostrahu v ústavu bude zajišťovat Vězeňská služba, jejíž práva a povinnosti jsou upraveny v zákoně č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky (příslušná novelizace tohoto zákona v souvislosti se zavedením zabezpečovací detence je obsažena v části páté tohoto návrhu zákona).

K § 4 a 5

Toto ustanovení přímo navazuje na ustanovení trestního řádu obsahující úpravu postupu bezprostředně po pravomocném rozhodnutí o uložení ochranného opatření zabezpečovací detence. Při umístění do ústavu musí být provedena osobní prohlídka a chovanec musí být prokazatelně seznámen se svými právy a povinnostmi podle tohoto zákona, s vnitřním řádem ústavu a s právem podávat návrhy na propuštění nebo na změnu zabezpečovací detence na ochranné léčení. Dále musí být poučen o možnosti použití omezovacích prostředků (§ 37 odst. 8). Vzhledem k duševnímu stavu chovanců je nezbytné, aby toto poučení chovanec měl k dispozici v písemné podobě a mohl se k němu vracet a opětovně si jeho obsah připomínat.

Chovanci budou do ústavu přicházet ze tří rozdílných prostředí. Především se bude jednat o chovance, bývalé pacienty zdravotnických zařízení - psychiatrických léčeben, kterým soud přeměnil ochranné léčení na zabezpečovací detenci, případně o osoby, které byly prozatímně umístěny v psychiatrické léčebně do rozhodnutí soudu o návrhu na uložení zabezpečovací detence. Další skupinou budou osoby převedené z ukončeného výkonu trestu odnětí svobody a osoby propuštěné z vazby, jejichž trestní stíhání bylo pro nepřičetnost zastaveno. Třetí skupina budou osoby, které byly dosud na svobodě. I přes různorodost prostředí, z kterého budou chovanci pocházet, všichni budou nejprve zařazeni do přijímacího oddělení. V průběhu pobytu v přijímacím oddělení budou povinni se podrobit vstupní lékařské prohlídce, jejíž provedení zajistí ústav.

Při přijímacím řízení, kdy dochází k četné manipulaci se zdravotní dokumentací chovance, je třeba zajistit, aby nebyla ohrožena ochrana osobních údajů chovance.

V ústavu budou vždy odděleně umístěni muži od žen. Mladiství chovanci, kterým bude věnována zvláštní individuální péče, budou rovněž umístěni odděleně od dospělých. Tento požadavek má své nejen psychologické a pedagogické opodstatnění (neukončený psychosociální vývoj dospívajících, odlišné výchovné a vzdělávací přístupy k dospělým a

mládeži), ale má rovněž důvody preventivní. Sleduje se tím vyloučení rizikových faktorů plynoucích z nebezpečí psychického narušení mladistvých ze strany dospělých chovanců a jejich zejména deviantní sexuální orientace, ale promítá se zde i snaha předcházet možnému zneužívání mladistvých staršími a zpravidla i fyzicky silnějšími jedinci. (V tomto směru lze odkázat i na ustanovení § 5 odst. 3 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, které stanoví, že trestní opatření odnětí svobody u mladistvých, kteří nepřekročili 19. rok svého věku, se vykonává odděleně od ostatních odsouzených, a to ve věznicích nebo zvláštních odděleních pro mladistvé.)

Odděleně mohou být umístěni i chovanci s duševní poruchou, pokud pro to budou v konkrétním případě shledány zejména zdravotní a bezpečnostní důvody.

K § 6

Řada chovanců bude trávit v ústavu poměrně delší dobu, bez možnosti přerušení. Je proto důležité, aby měli právo ovlivňovat poměry v ústavu předkládáním návrhů a připomínek, a to přímo řediteli ústavu. Tak bude zajištěno, že každý takový podnět bude ředitelem posouzen a pokud to zákon a objektivní podmínky v ústavu dovolí i podle jeho pokynu i realizován. Ředitel ústavu tím získá též možnost dozvědět se bezprostřední problémy chovanců a zareagovat na ně včas, což může být účinná forma prevence před mimořádnou událostí.

K § 7

V tomto ustanovení se výslovně zakotvuje zásada rovných práv chovanců vylučující jakoukoli diskriminaci, ať již z důvodů rasových, náboženských, politických, sexuální orientace apod. Omezení některých práv si může způsobit pouze chovanec sám, a to svým chováním (srov. ustanovení o kázeňských trestech).

K § 8

Omezení spočívající v kontrole korespondence je s ohledem na stupeň narušení chovanců nezbytné. Jeho úprava je v podstatě shodná s úpravou v zákoně o výkonu trestu odnětí svobody. Sleduje především cíl neumožnit komunikaci s kriminálně závadovým prostředím, případně eliminovat nebezpečí výhružek osobám, či nežádoucího působení na oběti.

Navazující omezení uvedené v odstavci 3 vychází z praktických poznatků z psychiatrických léčení, kdy byly zaznamenány případy sexuálních deviantů, kteří písemnými vzkazy odesílanými z léčebny obtěžovali nadále svou oběť a působili jí traumatické zážitky.

Současně se v tomto ustanovení uvádí okruh subjektů, u kterých je kontrola korespondence vyloučena.

Chovanci, který neumí nebo nemůže číst nebo psát poskytne Vězeňská služba pomoc. V případě sepisování podnětů, žádostí apod. je třeba zdůraznit, že Vězeňská služba je tímto ustanovením zavázána pouze k poskytnutí písařské pomoci.

K § 9

Z důvodů uvedených výše (ohledně kontroly korespondence) není možné dovolit, aby chovanci měli volně přístup k telefonu nebo dokonce, aby mohli být vybaveni mobilními telefony. Ze stejných důvodů je třeba dát řediteli ústavu oprávnění k omezení přístupu chovance k internetu, resp. elektronické poště. Připouští se však možnost použití ústavního telefonu, a to zejména v případě potřeby operativního kontaktu chovance s blízkými osobami a s osobami, které mu mohou být nápomocny (soudem ustanovený opatrovník, advokát apod.). Chovanec má právo využít ústavního telefonu ke kontaktu s obhájcem nebo advokátem. Tímto se dává chovanci možnost rychlého dojednání návštěvy obhájce nebo advokáta v ústavu; nepředpokládá se, že by se tímto způsobem poskytovala právní pomoc telefonicky na náklady ústavu. Stanoví se rovněž okruh subjektů, které jsou vyloučeny z odposlechu prováděného Vězeňskou službou. Podrobnosti používání telefonu, včetně vymezení doby, kdy je možné ústavní telefon používat, stanoví vnitřní řád ústavu, aby se tak předešlo konfliktům mezi chovanci, kteří by chtěli používat telefon ve stejnou chvíli.

K § 10

V tomto ustanovení se zaručuje minimální rozsah návštěv. Ředitel ústavu podle konkrétních podmínek může stanovit častější frekvenci návštěv a delší dobu jejich trvání.

Omezení uvedené v odstavci 3 vychází z poznatků odborníků psychiatrů, kteří upozornili, že návštěvy některých osob mohou negativně ovlivnit momentální zdravotní stav chovance a je proto dána možnost zakázat z tohoto důvodu návštěvu určitých osob. To se samozřejmě netýká návštěv obhájců, úředních osob (např. kontrolních orgánů Ministerstva spravedlnosti, zaměstnanců zajišťujících sociálně-právní ochranu dětí, zaměstnanců kanceláře Veřejného ochránce práv apod.)

Zákon umožňuje i uskutečnění návštěvy bez zrakové a sluchové kontroly, aby zejména u chovanců, kteří hledají cestu zpět do společnosti, k rodině a ke svému partnerovi, byl tento jejich úmysl podpořen a usnadněn tak i přechod do volnějšího způsobu života po převedení do ochranného léčení. Je zde pamatováno na situaci chovance, který na rozdíl od pacienta nebo odsouzené osoby ve výkonu trestu odnětí svobody nebude moci v průběhu výkonu zabezpečovací detence ani krátkodobě opustit ústav. Rozhodnout o povolení takového druhu návštěvy může ředitel ústavu až po náležitém uvážení po vyjádření lékaře seznámeného s aktuálním duševním stavem chovance, aby nedošlo k ohrožení života a zdraví návštěvníka (zejména v případech chovanců – vrahů s diagnózou sexuálního sadismu).

K § 11

Široce se zajišťuje právo na poskytování duchovních služeb, které mají při výkonu zabezpečovací detence své nezastupitelné místo. Podrobnosti k podmínkám pro bezpečnou činnost duchovní služby, zejména ty, které sledují ochranu duchovních při kontaktu s chovanci, budou stanoveny v závislosti na konkrétních podmínkách ve vnitřním řádu ústavu.

K § 12

Vzhledem k tomu, že není možné zajistit uspokojování kulturních potřeb chovanců mimo ústav (návštěvy divadel, výstav apod.), zajišťuje se chovancům možnost různých zájmových činností uvnitř ústavu. V odůvodněných případech může povolit ředitel ústavu, aby chovanec používal v ústavu vlastní věc, zejména takovou, která příznivě ovlivní jeho

zdravotní stav nebo přispěje k zlepšení atmosféry v ústavu (hudební nástroj, sportovní náčiní apod.), pokud to nebude na úkor ostatních chovanců a nenaruší se režim v ústavu. Ředitel ústavu na doporučení zdravotnického zařízení (lékaře), je-li to nutné s ohledem na zdravotní stav chovance, může zakázat chovanci držení a používání určitých věcí (knihy, tiskoviny, CD atd.), které jinak nepodléhají obecnému zákazu.

Ústav je povinen zajistit, aby chovanec měl možnost uložení vlastních peněz do úschovy v ústavu. Chovanec má právo si vyžádat od ústavu minimálně jedenkrát za šest měsíců a vždy při propuštění z ústavu výpis ze svého účtu, který musí obsahovat přehled a účel čerpání peněžních prostředků a konečný zůstatek.

K § 13

V ústavu bude zřízena ústavní prodejna sloužící chovancům k pořizování doplňkových nákupů, a to především potravin a věcí osobní potřeby. V sortimentu zboží nesmějí být chovancům nabízeny zakázané věci (např. alkohol, ředidla apod.).

K § 14

Chovanci se umožňuje jedenkrát za tři měsíce přijímat balíček s trvanlivými potravinami a věcmi osobní potřeby do hmotnosti 5 kg. Předání balíčku je možné i při návštěvě cestou přítomného zaměstnance Vězeňské služby, který zkontroluje jeho obsah. Vzhledem k možnosti nákupů v ústavní prodejně se předpokládá, že balíčky budou zasílány při příležitosti zejména narozenin, jmenin a vánoc.

Je třeba zdůraznit, že balíčky obsahující prádlo, oděv, obuv, knihy a tiskoviny jakož i zásilky obsahující věci potřebné k realizaci programu, potřeby k dalšímu vzdělávání nebo zájmové činnosti může chovanec přijímat bez omezení.

K § 15

Výslovně se ukládá zaměstnancům Vězeňské služby dbát na ochranu práv chovanců. Ředitel ústavu je povinen zajistit, aby každá stížnost nebo žádost adresovaná orgánům příslušným k jejich vyřízení byla neprodleně odeslána. Dále musí vytvořit podmínky, aby stížnosti a žádosti nepřišly v ústavu do rukou nepovolaných osob.

Zajišťuje se realizace práva na právní pomoc obhájce nebo zmocněného advokáta v podmínkách ústavu, a to včetně práva na rozhovor bez přítomnosti třetí osoby. Ústav rovněž umožní zaměstnanci obce s rozšířenou působností zařazenému do obecního úřadu pověřeného zajišťováním sociálně-právní ochrany dětí při výkonu jeho oprávnění navštěvovat chovance mladšího 18 let a hovořit s ním bez přítomnosti třetí osoby. Tyto návštěvy se nezapočítají do návštěv podle § 10 odst. 1.

K § 16

Výkon ochranného opatření zabezpečovací detence je spojen s omezením nebo zbavením některých práv, protože jejich výkon by byl v rozporu s výkonem zabezpečovací detence (např. svoboda pobytu), nebo nemohou být po dobu výkonu tohoto ochranného opatření reálně uplatněna (právo zakládat politické strany a vykonávat volené funkce). V tomto směru je omezení práv chovanců ve výkonu zabezpečovací detence, během něhož nemohou opustit ani krátkodobě ústav, podobné omezení práv osob ve výkonu trestu odnětí svobody.

K § 17

Zákon stanoví základní povinnosti chovanců, jejichž dodržování je nezbytné pro řádný a bezproblémový chod ústavu a pro garantování bezpečného pobytu ostatních chovanců. V tomto ustanovení se uvádí základní omezení a zákazy nezbytné k zajištění plnění účelu výkonu zabezpečovací detence.

Zákon stanoví chovanci povinnost účastnit se programů, do nichž byl zařazen, a plnit úkoly z nich vyplývající. Děje se tak na základě doporučení odborníků, protože pasivní pobyt chovance v uzavřeném ústavu by nepřispěl ke splnění účelu zabezpečovací detence (vzbudit v chovanci rozhodnutí podrobit se ochrannému léčení), naopak by ho od takového cíle vzdaloval a jeho zdravotní stav by ohrožoval.

Jak vyplývá z poznatků odborníků na tuto problematiku, mělo by se při tvorbě programů v zásadě vycházet z programů zacházení s odsouzenými k výkonu trestu odnětí svobody. I v rámci zabezpečovací detence by totiž měla platit zásada, že každý individuální resocializační či reedukační program bude obsahovat konkrétně formulovaný cíl, kterým se rozumí očekávaný posun v hodnotové orientaci odsouzeného (vyjádřitelný jeho chováním a jednáním), a v závislosti na tomto cíli pak v různé míře uplatnit aktivity pracovní, vzdělávací, speciálně výchovné a zájmové.

Jako pracovní aktivitu programu lze ve vztahu k výše uvedeným normám chápat nejen dobrovolné zaměstnávání chovance, ale i práce potřebné k zajištění každodenního provozu ústavu a zejména pracovní terapie, vedené zaměstnanci ústavu s potřebným odborným vzděláním. Vzdělávací aktivity představuje jednak vzdělávání organizované či realizované středním odborným učilištěm, učilištěm a odborným učilištěm, jednak vzdělávání vedené zaměstnanci ústavu. Speciálními výchovnými postupy se rozumí především individuální a skupinová speciální pedagogická a psychologická působení terapeutická, sociálně právní poradenství a u osob, u nichž byla zjištěna významně zvýšená hladina agresivity, rovněž trénink jejího zvládnutí. Ze zmíněných terapeutických postupů je vhodné uvést například sociální výcvik, psychoterapii, pracovní terapii, arteterapii či muzikoterapii.

Za zájmové aktivity programu zacházení se považují nejrůznější formy individuální a skupinové zájmové činnosti, organizované a vedené zaměstnanci s potřebným odborným vzděláním. Tyto aktivity by měly u chovanců rozvíjet především ty schopnosti, vědomosti a dovednosti, které budou v souladu s účelem výkonu uložené zabezpečovací detence. Jako příklad lze zmínit aktivity esteticko-výchovné (například čtenářské, hudební či výtvarné, a to pasivní i aktivní formou) nebo sportovní (aktivity v tělocvičně nebo posilovně, relaxační cvičení apod.).

K § 18

Odpovědnost za náhradu škody se stanoví podle obecných předpisů. Výslovně se stanoví, že úklidové a jiné pomocné práce potřebné k zajištění chodu ústavu a pracovní terapie se z hlediska odpovědnosti za škodu nepovažují za plnění pracovních úkolů.

Způsobil-li chovanec zaviněným porušením povinností stanovených tímto zákonem škodu na majetku státu, se kterým hospodaří Vězeňská služba, a výše škody nepřevyšuje částku 10 000 Kč, rozhodne o povinnosti nahradit škodu ředitel ústavu. Důvodem navrhované úpravy je snaha o rychlejší, jednodušší a hospodárnější postup při řešení běžných škod malého rozsahu zapříčiněných zaviněným porušením povinností stanovených zákonem o

výkonu zabezpečovací detence. (Jedná se o osvědčený a řadu let používaný institut převzatý ze zákona o výkonu trestu odnětí svobody). Pokud škoda nebude takto uhrazena dobrovolně, bude se postupovat soudní cestou, t.j. podáním žaloby na náhradu škody.

K § 19

Ústavy pro výkon zabezpečovací detence nejsou zdravotnická zařízení a nejsou určeny k léčbě. Veškerá zdravotní péče, která se v tomto ustanovení chovancům garantuje, se zajišťuje na základě smluvního vztahu mezi ústavem a zdravotnickým zařízením nebo jeho zřizovatelem, anebo ji poskytuje Vězeňská služba podle zákona o Vězeňské službě a justiční strážní [§ 2 odst. 1 písm. k) zák. č. 555/1992 Sb.]. V případě, že to zdravotní stav chovance vyžaduje, bude zařazen do léčebného programu pod zvýšenou lékařskou kontrolou.

K § 20

Chovancům se poskytuje nejen odpovídající pravidelná strava a základní hygienické prostředky, ale též ústavní oděv, prádlo a obuv, pokud si nechtějí nebo nemohou zajistit používání a výměnu vhodného vlastního oblečení a obutí. Tuto vhodnost je třeba vztahovat nejen k hygienické nezávadnosti, ale též ke klimatickým podmínkám a s tím spojené potřebě zajištění ochrany zdraví chovance.

Chovancům, kteří jsou bez finančních prostředků, se poskytne sociální kapesné ve výši 100 Kč za období jednoho kalendářního měsíce. Těchto prostředků mohou využít zejména k doplnkovým nákupům v ústavní prodejně.

K § 21

Spolupráce s orgány veřejné správy se umožňuje v celém průběhu výkonu zabezpečovací detence, její těžiště však bude v poskytování pomoci chovancům, kteří se rozhodnou podrobit se ochrannému léčení a začnou se připravovat na život v nových podmínkách.

K § 22

Zákon vytváří předpoklady i pro zvyšování kvalifikace chovanců a pro získání základního, případně i středního vzdělání, což budou, vzhledem ke struktuře osob vykonávajících toto ochranné opatření podle očekávání spíše ojedinělé případy. Nicméně je jistě žádoucí, jak uvedlo Ministerstvo školství v připomínkovém řízení, aby si chovanci, kteří nezískali základní školní vzdělání úspěšným ukončením vzdělávacího programu základního vzdělávání v základní škole - ani jiným způsobem zmiňovaným v § 45 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) – své vzdělání doplnili. Jejich vzdělávání lze považovat za jednu z významných forem resocializace, respektive sociální rehabilitace směřující k žádoucí společenské adaptaci. Cíle základního vzdělávání jsou stanoveny v § 44 školského zákona a není pochyb o tom, že u nedospělých chovanců (s neukončeným vývojem) může sehrát jejich pravidelné výchovně vzdělávací působení důležitou kultivační a resocializační roli.

Základní vzdělání lze získat úspěšným ukončením kurzu pro získání základního vzdělání podle § 55 odst. 3 školského zákona. Vzhledem k tomu, že osobami ve výkonu zabezpečovací detence budou převážně zvláště nebezpeční chovanci, jejich vzdělávání bude

uskutečňováno bez pravidelné účasti ve vyučování na základní škole, tedy nejspíše formou individuálního vzdělávání prováděného speciálními pedagogy ústavu podle vzdělávacího programu „Základní škola“. Ředitel ústavu může na základě písemného vyjádření (doporučení) lékaře nebo psychologa rozhodnout o vzdělávání chovance v programu pro žáky se zdravotním postižením nebo o zařazení chovance do vzdělávacího programu základní školy speciální.

V případě záměru dosažení středního vzdělávání by přicházelo v úvahu vzdělávání chovanců formou podle ustanovení § 25 odst. 2 písm. d) školského zákona - distanční forma vzdělávání. Středního vzdělání by pak chovanec dosáhl úspěšným ukončením příslušného vzdělávacího programu středního vzdělávání podle § 58 školského zákona.

K § 23 a 24

Chovanci lze na jeho žádost umožnit v ústavu pro výkon zabezpečovací detence pracovat. Na rozdíl od odsouzeného ve výkonu trestu odnětí svobody, nemá chovanec stanovenou povinnost pracovat. (Pokud je však zařazen do programu s pracovní terapií, pak je povinen se tomuto programu podrobit, nejedná se však o výkon práce). Při volbě druhu nabízené práce je třeba postupovat obezřetně a zvážit, zda chovanec vzhledem ke svému zdravotnímu stavu může určitý druh práce vykonávat bez toho, že by ohrozil sebe nebo jiné osoby nacházející se v ústavu. Práce musí být vykonávána pouze v prostorách ústavu. Jakékoli výjimky jsou vyloučeny. Z bezpečnostních důvodů je nezbytné, aby chovanci vždy pracovali pod přímým dohledem zaměstnanců Vězeňské služby.

V této souvislosti je třeba uvést, že podle článku 9 Listiny základních práv a svobod nesmí být nikdo podroben nuceným pracím nebo službám. Druhý odstavec uvedeného článku obsahuje z tohoto zákazu výjimky, mj. pro práce ukládané podle zákona osobám ve výkonu trestu odnětí svobody nebo osobám vykonávajícím jiný trest nahrazující trest odnětí svobody, ovšem nikoliv pro práce případně ukládané osobám ve výkonu ochranného opatření. Takové osoby mohou být sice zaměstnány, ale pouze dobrovolně. Vzhledem k významu, který odborníci (kriminologové, psychologové) připisují pracovní činnosti pro pozitivní vývoj pachatele v zabezpečovací detenci, se navrhuje chovanci na jeho žádost umožnit pracovat v ústavu.

Na rozdíl od osob v řádném pracovním poměru, chovanci nelze nařídít práci přes čas. Ústav zajišťuje odměňování chovanců za vykonanou práci ve prospěch ústavu. Vzhledem ke specifickým poměrům v ústavu je potřebné stanovit, že do pracovní doby se nepočítá úklidová a další obdobná činnost potřebná k zajištění každodenního provozu ústavu, kterou provádějí zpravidla všichni chovanci. Tyto práce jsou chovanci povinni provádět bez nároku na pracovní odměnu. Nesmějí však být nařizeny na úkor doby nutné k odpočinku chovanců. Odměňování chovanců za práci, zejména výše odměny a podmínky jejího poskytování, rozsah a pořadí srážek, se řídí právními předpisy upravujícími pracovní odměňování odsouzených osob zařazených do zaměstnání ve výkonu trestu odnětí svobody.

K § 25

Při zařazování chovanců do skupin je nutno dbát na maximální vyloučení nebezpečí rizikových faktorů plynoucích ze stupně narušení chovanců, a to s přihlédnutím k jejich kriminální minulosti. Je nutné mít na zřeteli, že se bude často jednat o osoby hodnocené jako vysoce nebezpeční agresori a sexuální devianti, u nichž lze na základě vyšetření duševního stavu oprávněně předpokládat, že se mohou dopustit závažné trestné činnosti.

Vnitřní řád ústavu, kterému je každý chovanec povinen se podrobit, vymezí druh a obsah povinných i dobrovolných činností, a to pro jednotlivé skupiny chovanců.

Složení odborné komise, která provádí zařazování chovanců do skupin, se stanoví v zákoně jen v minimálním rozsahu, podle konkrétních okolností může ředitel ústavu jmenovat do komise i další osoby, a to především z řad odborných zaměstnanců ústavu.

Chovanec je povinen se po zařazení do některého z programů zúčastnit jeho plnění, před jeho zařazením mu však musí být vysvětlena podstata programu a zjištěno jeho stanovisko, ke kterému odborná komise přihlédne. V případě, že pro chovance přichází v úvahu více variant, umožní se mu výběr. Snahou je nestanovit pouze povinnost chovance podrobit se určitému programu, ale i získat jeho co největší zájem, zainteresovat ho na dosažení cíle programu, na kterém by se měl aktivně podílet.

Je-li chovanec zařazen do programu obsahujícího poskytování zdravotní péče, je povinen se této zdravotní péči podrobit, s výjimkou výkonů, které lékař vzhledem ke zdravotnímu stavu chovance vyloučí. Chovanec není povinen podrobit se lékařským výkonům podstatným způsobem měnícím jeho život. Takovým výkonem podstatným způsobem měnícím život chovance je například kastrace.

K § 26

K posouzení úspěšnosti působení na chovance v průběhu výkonu zabezpečovací detence slouží komplexní zpráva, kterou vypracuje odborná komise po každých třech měsících výkonu zabezpečovací detence. Na základě této zprávy bude rozhodnuto o dalším postupu; vždy však bude třeba posoudit a do komplexní zprávy zanést prognózu dalšího vývoje chovance, a to z hlediska, jak se přiblížila možnost změny výkonu zabezpečovací detence na ochranné léčení ústavní.

Řediteli ústavu se ukládá povinnost ve spolupráci s odbornou komisí sledovat vývoj chování a efektivitu dosavadního působení na chovance a posoudit, zda je na místě podat návrh na změnu zabezpečovací detence na ústavní ochranné léčení, či dokonce návrh na propuštění ze zabezpečovací detence. (Podle § 357 tr. řádu okresní soud, v jehož obvodu je ústav pro výkon zabezpečovací detence, ve kterém se zabezpečovací detence vykonává, na podkladě vyžádaných zpráv sleduje výkon zabezpečovací detence a nejméně jednou za 12 měsíců od započetí výkonu zabezpečovací detence nebo od předchozího rozhodnutí o jejím trvání přezkoumá, zda důvody pro její další pokračování trvají).

Jestliže kdykoli v průběhu zabezpečovací detence shledá odborný zaměstnanec, že podle jeho názoru u chovance pominuly důvody dalšího výkonu zabezpečovací detence, podá o tom zprávu odborné komisi, která vypracuje zvláštní zprávu (nebude vyčkávat až uběhne doba do tříměsíční lhůty) a předá ji řediteli ústavu. Pokud zpráva obsahuje doporučení k propuštění chovance z výkonu detence nebo ke změně zabezpečovací detence na ochranné léčení, je ředitel ústavu povinen neprodleně podat návrh soudu na propuštění chovance z výkonu zabezpečovací detence nebo ke změně zabezpečovací detence na ochranné léčení.

V případě, že se ředitel ústavu neztotožní s návrhem odborné komise na propuštění chovance z výkonu detence nebo ke změně zabezpečovací detence na ochranné léčení, musí neprodleně zaslat doporučení odborné komise spolu s vlastním stanoviskem soudu.

Příslušným soudem je okresní soud, v jehož obvodu je ústav pro výkon zabezpečovací detence, ve kterém se zabezpečovací detence vykonává.

K § 27

K pozitivní motivaci k plnění povinností, zejména těch, které jsou spojeny s konkrétním programem, a k dobrému chování v rámci výkonu zabezpečovací detence slouží systém odměn. Odměna v podobě mimořádného zvýšení doby trvání návštěv není konkretizována a ponechává se na rozhodnutí ředitele ústavu, protože zákon stanoví pouze minimální rozsah trvání návštěv (nejméně dvakrát týdně vždy po dobu nejméně dvou hodin) a v konkrétních případech může být i podstatně vyšší. Tomuto základnímu ředitelem ústavu stanovenému rozsahu je pak třeba i přizpůsobit zvýšení doby trvání návštěv, aby chovanec pocítil po dobu jednoho měsíce, že požívá výhodu oproti předchozímu stavu - že byl skutečně odměněn.

K § 28

Především je třeba zdůraznit, že do zákona se promítá specifická osob umístěných do ústavu tak, že se kázeňský trest neuloží, jestliže samotným projednáním kázeňského přestupku lze dosáhnout nápravy chovance. Jak je patrné z přehledu kázeňských trestů, jedná se o tresty pouze symbolické – s výjimkou trestu propadnutí věci.

Kázeňský přestupek je definován jako zaviněné porušení zákonem stanovených základních povinností chovance. Pouze za takovéto jednání lze uložit kázeňský trest, a to za podmínky, že byl přestupek po skutkové stránce náležitě objasněn, bylo prokázáno zavinění chovance, který měl možnost se k věci vyjádřit.

Podle zkušeností odborníků z psychiatrických léčeben bývá u pacientů pocíťován jako výrazná újma trest spočívající v zákazu účasti chovance na některé společné atraktivní kulturní nebo společenské akci v ústavu, a proto byl tento druh trestu postaven nad důtku, veřejnou důtku a odnětí dříve udělené osobní výhody. Při stanovení kázeňských trestů bylo přihlédnuto k tomu, že většinou půjde o výrazně narušené jedince a byly vyloučeny takové druhy sankcí, které by ohrozily účast v plnění programů, nebo které by mohly výrazněji otrást psychikou chovance.

K § 29 a 30

Trest propadnutí věci a opatření v podobě zabránění věci jsou tradiční instituty, které se přebírají do zákona o výkonu zabezpečovací detence beze změn.

K § 31 a 32

V těchto ustanoveních se přebírají ustanovení o kázeňské pravomoci a kázeňském vyřízení jiného protispolečenského jednání v rozsahu, v jakém se osvědčila v zákoně o výkonu trestu odnětí svobody, protože poskytují dostatečné záruky zajištění práv osob ve výkonu zabezpečovací detence. Současně jsou způsobilé zajistit pořádek a zjednání nápravy v ústavu, aby nebyla ohrožena práva ostatních chovanců a bezpečnost ostatních osob.

K § 33

V zákoně se zajišťuje, aby soudci, případně zaměstnanci soudu k tomu určení, orgány činné v trestním řízení měli oprávnění navštěvovat chovance v ústavu, mluvit s nimi bez přítomnosti třetí osoby a nahlížet do jejich osobních spisů a dalších písemností, které souvisejí s výkonem zabezpečovací detence. Musí se tak ale stát za podmínky, že tak činí při výkonu své pravomoci stanovené zákonem a v souvislosti s konkrétním řízením a že nahlíží

do osobních spisů chovanců a dalších písemností, protože jejich znalost je nutná k vedení probíhajícího řízení.

K § 34

Toto ustanovení ukládá obecnou povinnost řediteli ústavu přijmout taková opatření, která zajistí bezpečnost chovanců i dalších osob přítomných v ústavu, včetně zaměstnanců, kteří v ústavu pracují. Jedná se nejen o zajištění bezpečného běžného chodu ústavu, ale mimo jiné o zajištění bezpečnosti v mimopracovní době, při předcházení mimořádným událostem apod.

K § 35

V tomto ustanovení jsou uvedeny podmínky, za nichž lze řešit situaci chovance, který je akutně nebezpečný, zpravidla v důsledku ataky, sobě nebo svému okolí. Podrobně se uvádějí podmínky, za kterých může být izolován. Je třeba zdůraznit, že cílem tohoto akutního krizového opatření spočívajícího v umístění chovance do izolační místnosti je snaha dosáhnout utlumení jeho agresivních projevů a celkového zklidnění a dále odstranění příčin, které způsobily jeho chování, aby se mohl vrátit do běžného režimu ústavu. Předpokládá se, že v tomto krizovém režimu bude chovanec jen krátkodobě a po odeznění potíží se opět vrátí k plnění programu. O aplikaci akutního krizového opatření je třeba bez odkladu vyrozumět státního zástupce, který vykonává dozor nad výkonem zabezpečovací detence, tj. pověřeného státního zástupce krajského státního zastupitelství, v jehož obvodu se zabezpečovací detence vykonává. Dále je třeba vyrozumět opatrovníka.

Jakmile to jeho zdravotní stav dovolí, je třeba umožnit chovanci pobyt na čerstvém vzduchu, byť s určitým omezením daným obavou o bezpečnost v ústavu - v průběhu akutního krizového opatření může být na základě doporučení odborného zaměstnance rozhodnuto, že chovanec bude v průběhu vycházky pod stálým dozorem zaměstnance Vězeňské služby, nebo že vycházka chovance se uskuteční ve vymezeném prostoru anebo odděleně od ostatních chovanců.

K § 36 a 37

Použití omezovacích prostředků je opatření výjimečné, ke kterému lze přistoupit jen v nezbytně nutných případech. Omezovací prostředky je možné použít, jestliže byly jiné možnosti vyčerpány bez dosažení kladného výsledku. Jejich použití je přípustné pouze tehdy, když nelze nalézt odstranitelnou příčinu chování chovance a v situacích, kdy je riziko z jeho chování velmi vysoké.

Zákon stanoví povinnosti mající za cíl, aby omezovací prostředek byl v konkrétním případě použit po dobu nezbytně nutnou - při kontrolách je nutné vždy znovu zhodnotit nezbytnost jeho použití a posoudit, zda již není možné použít prostředek méně omezující. Důležitou povinností v průběhu (samozřejmě déletrvajícím) omezení je pravidelná kontrola chovance lékařem a zajištění, aby nedocházelo k jeho dehydrataci, podvýživě, podchlazení, k proleženinám a aby měl možnost osobní hygieny a toalety.

I při použití omezovacích prostředků může být umožněna návštěva, která může přispět ke zlepšení stavu chovance.

O každém použití omezovacích prostředků je třeba bez odkladu vyrozumět státního zástupce, který vykonává dozor nad výkonem zabezpečovací detence, tj. pověřeného státního

zástupce krajského státního zastupitelství, v jehož obvodu se zabezpečovací detence vykonává. Pokud má chovanec opatrovníka, je třeba zajistit i jeho vyrozumění.

K § 38

V tomto ustanovení se uvádí společná ustanovení o řízení, protože na řízení podle tohoto zákona se nevztahuje správní řád.

K § 39

Navrhuje se vést evidenci osob ve výkonu zabezpečovací detence obdobným způsobem jako evidenci osob ve výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody, a to jak v písemné formě tak i elektronické formě (§ 23a zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky, ve znění pozdějších předpisů).

Ústav pro výkon zabezpečovací detence je povinen vést dokumentaci minimálně v rozsahu stanoveném zákonem. V souvislosti s předchozími ustanoveními je třeba zdůraznit povinnost vedení dokumentace o umístění a průběhu pobytu chovance v oddělené místnosti a dokumentaci o použití omezovacích prostředků.

K § 40

Dozor nad dodržováním právních předpisů při výkonu zabezpečovací detence vykonává pověřený státní zástupce krajského státního zastupitelství, v jehož obvodu se zabezpečovací detence vykonává, a to v rozsahu, v jakém vykonává tento dozor nad dodržováním právních předpisů v místech výkonu trestu odnětí svobody.

K § 41

K základnímu cíli, tj. změně zabezpečovací detence na ochranné léčení, nebo dokonce k propuštění chovance, směřuje i spolupráce s orgány veřejné správy poskytujícími sociální služby a s orgány sociálně právní ochrany dětí. Ze strany ústavu se jedná především o včasné poskytnutí potřebných informací a umožnění průběžného kontaktu s chovancem.

K § 42

Ustanovení řeší situaci chovance, který není pojištěncem podle zákona o veřejném zdravotním pojištění tak, že zdravotní péči poskytovanou takovému chovanci hradí Vězeňská služba.

K části druhé – Změna trestního zákona

K bodu 1 (§ 25)

V návrhu se nově zavádí v souvislosti se zabezpečovací detencí (§ 72a) i upuštění od potrestání při současném uložení zabezpečovací detence, která má do značné míry stejný charakter jako trest odnětí svobody (výkon v uzavřeném ústavu střeženém vězeňskou službou), přičemž délka výkonu zabezpečovací detence není zákonem omezena, neboť potrvá, dokud to vyžaduje ochrana společnosti (§ 72 odst. 6).

K bodu 2 (§ 61 odst. 1)

Úpravou tohoto ustanovení se sleduje posílení motivace odsouzeného k dobrovolnému a včasnému nástupu výkonu trestu odnětí svobody. Ustanovení je provázáno s § 171 odst. 1 písm. d) obsahujícím naopak možnost trestního postihu za vyhýbání se nástupu výkonu trestu odnětí svobody.

K bodu 3 (§ 71 odst. 1)

Do výčtu ochranných opatření se doplňuje nový institut zabezpečovací detence.

K bodu 4 (§ 71 odst. 3)

Ochranné léčení a zabezpečovací detence jsou dvě samostatná ochranná opatření, která jsou však vzájemně prostupná. Nelze je proto ukládat vedle sebe. Odsouzenému může být na základě soudního rozhodnutí změněno ochranné léčení ústavní na zabezpečovací detenci a naopak, a to i opakovaně.

K bodu 5 (§ 72)

Ochranné léčení je tradičním ochranným opatřením, které je obsaženo v našem právním řádu desítky let. Ochranné léčení se ukládá především těm osobám, které pro nepřičetnost nejsou trestně odpovědné a jejichž pobyt na svobodě je nebezpečný. Dále je lze uložit zmenšeně přičetným osobám místo trestu při upuštění od potrestání podle § 25 odst. 1 tr. zák. nebo vedle trestu odnětí svobody při jeho snížení pod dolní hranici zákonné trestní sazby podle § 32 odst. 2 tr. zák., anebo vedle jakéhokoli trestu také osobám, které se trestného činu dopustily ve stavu zmenšené přičetnosti, jako např. psychopatům, a to za podmínky, že je jejich pobyt na svobodě nebezpečný. Konečně je lze uložit i pachatelům, kteří se oddávají zneužívání návykové látky, spáchali trestný čin pod jejím vlivem nebo v souvislosti s jejím zneužíváním a nejsou-li bez odborné léčby schopni se tohoto návyku zbavit.

Ochranné léčení se ukládá ve dvou formách, ústavní a ambulantní, přičemž zásadně má být vykonáno, je-li ukládáno vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody, po jeho nástupu ve věznici. Není-li to možné, pak podle návrhu se vykonává ústavní ochranné léčení před nástupem trestu odnětí svobody a délka takového vykonaného ochranného léčení se vzhledem k tomu, že jde o omezení osobní svobody započítává nejvýše do jedné poloviny uloženého trestu odnětí svobody. Tento nový výkon ochranného léčení má zajistit jeho větší účinnost, neboť k léčení dochází v zápětí po jeho uložení a navíc je tím i odsouzený motivován, aby na léčení spolupracoval, poněvadž uvedený zápočet se neprovede, pokud odsouzený mařil výkon ochranného léčení nebo při jeho výkonu dostatečně nespupracoval (srov. úpravu v SRN).

Ústavní léčení může soud změnit dodatečně na léčení ambulantní nebo naopak. Podobně je také možné ústavní ochranné léčení změnit na zabezpečovací detenci a naopak.

Nově se také omezuje oproti platné úpravě trvání ochranného léčení, které může trvat nejdéle dva roky, přičemž je možno, a to i opakovaně, rozhodnout o prodloužení ochranného léčení (na návrh státního zástupce nebo zdravotnického zařízení – viz novela tr. řádu) však nejvíce o další dva roky.

Trvání ochranného léčení uloženého podle § 72 odst. 2 písm. b) však může být ukončeno, jakmile se během jeho výkonu zjistí, že jeho účelu nelze dosáhnout. V případě, kdy by trvalo nebezpečí, že odsouzený spáchá další trestný čin, soud v rozhodnutí o propuštění z ochranného léčení uloží odsouzenému dohled nad jeho chováním až na dobu pěti let; na výkon dohledu se užije obdobně ustanovení § 26a a 26b [maření dohledu nahrazujícího ochranné léčení bude trestným činem maření výkonu úředního rozhodnutí – § 171 odst. 1 písm. d)].

K bodu 6 (§ 72a)

Podle vzoru zahraničních úprav se navrhuje nové ochranné opatření – zabezpečovací detence (toto ochranné opatření bylo poprvé navrženo ve vládním návrhu nového trestního zákoníku – sněmovní tisk 744, který nebyl Parlamentem ČR schválen, avšak z důvodů netýkajících se zabezpečovací detence), neboť vzhledem k obtížím vznikajícím při výkonu ochranného léčení u určitého druhu nepřizpůsobivých odsouzených (např. sexuálních sadistů, agresorů apod.), je nezbytné zavedení tohoto nového ochranného opatření, které má odlišný výkon (léčebné a jiné programy), včetně střežení, od ochranného léčení i výkonu trestu odnětí svobody.

Soud obligatorně uloží zabezpečovací detenci,

a) pokud rozhodne o upuštění od potrestání, jestliže pachatel spáchal úmyslný trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let, ve stavu zmenšené přičetnosti nebo ve stavu vyvolaném duševní poruchou, a nelze přitom očekávat, že by uložené ochranné léčení s přihlédnutím k povaze duševní poruchy a možnostem působení na pachatele vedlo k dostatečné ochraně společnosti, a soud má za to, že zabezpečovací detence, kterou pachateli zároveň ukládá, zajistí ochranu společnosti lépe než trest, nebo

b) jestliže pachatel činu jinak trestného, který by naplňoval znaky zvlášť závažného trestného činu (§ 41 odst. 2 tr. zák.) není pro nepřičetnost trestně odpovědný, jeho pobyt na svobodě je nebezpečný a nelze očekávat, že by uložené ochranné léčení s přihlédnutím k povaze duševní poruchy a možnostem působení na pachatele vedlo k dostatečné ochraně společnosti.

Soud fakultativně může rozhodnout o uložení zabezpečovací detence vzhledem k osobě pachatele s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a jeho poměrům i tehdy, jestliže pachatel spáchal úmyslný trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let, ve stavu vyvolaném duševní poruchou, jeho pobyt na svobodě je nebezpečný a nelze očekávat, že by uložené ochranné léčení s přihlédnutím k povaze duševní poruchy a možnostem působení na pachatele vedlo k dostatečné ochraně společnosti.

Zabezpečovací detenci může soud uložit vedle trestu anebo při upuštění od potrestání (§ 25 odst. 2).

U zabezpečovací detence na rozdíl od ochranného léčení není její trvání omezeno, což je dáno nebezpečností pachatelů, kterým je toto ochranné opatření ukládáno. Zákon však soudu ukládá, aby nejméně jednou za 12 měsíců – u mladistvých jednou za 6 měsíců - přezkoumal, zda důvody pro její další pokračování ještě trvají. Bližší úpravu tohoto postupu soudu obsahuje novela trestního řádu (část třetí tohoto návrhu zákona).

K bodu 7 (§ 171 odst. 1)

Také u trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí se upřesňuje znění skutkové podstaty v souladu s požadavky praxe tak, aby tímto trestným činem bylo nejen zmaření účelu trestu, vazby, ochranného léčení včetně maření dohledu uloženého při ukončení ochranného léčení, a nově i zabezpečovací detence, ale i podstatné ztížení jejich výkonu. Dále aby znaky tohoto trestného činu podle nového ustanovení § 171 odst. 1 písm. g) naplnil i ten, kdo bez závažného důvodu nenastoupí na výzvu soudu trest odnětí svobody nebo se jiným způsobem neoprávněně brání nástupu výkonu tohoto trestu, což by mělo po nabytí účinnosti tohoto návrhu zákona podstatně zlepšit respektování pravomocných rozsudků soudu, kterými byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody, odsouzenými osobami. S přihlédnutím k typové závažnosti všech jednání zahrnutých pod ustanovení odstavce 1 se pak zvyšuje i trestní sazba u této základní skutkové podstaty, čímž se odstraňuje i disproporce v sazbách podle odstavce 1 a podle odstavce 2.

K části třetí – Změna trestního řádu

K bodu 1 (§ 36 odst. 4 písm.f)

V tomto ustanovení se zařazuje zabezpečovací detence mezi druhy řízení v nichž musí mít obviněný obhájce (vedle řízení o uložení ochranného léčení s výjimkou ochranného léčení protialkoholního).

K bodu 2 (§ 142 odst. 2)

Stávající ustanovení § 142 odst. 2 se doplňuje tak, aby i proti usnesení o zabezpečovací detenci mohly ve prospěch obviněného podat stížnost též osoby, které by v jeho prospěch mohly podat odvolání (jedná se o stížnosti proti všem usnesením v zabezpečovací detenci v řízení, nikoli pouze stížnosti proti usnesení, kterým byl zamítnut návrh na propuštění či kterým bylo rozhodnuto o dalším trvání detence).

K bodu 3 (§ 178 odst.1)

Ustanovení o návrhu státního zástupce na uložení ochranných opatření v obžalobě se doplňuje o navržení zabezpečovací detence, má-li státní zástupce za to, že jsou pro to splněny zákonné podmínky.

K bodu 4 - k nadpisu nad § 239

Do nadpisu se doplňuje zabezpečovací detence jako nový institut zařazený mezi ochranná opatření.

K bodu 5 (§ 239)

Do tohoto ustanovení se jednak promítá nový institut zabezpečovací detence a jednak se doplňuje v odstavci 1 chybějící text „nebo jiné majetkové hodnoty“.

K bodu 6 – k nadpisu oddílu pátého

Do nadpisu se doplňuje zabezpečovací detence jako nový institut zařazený mezi ochranná opatření.

K bodu 7 (§ 351a)

V návaznosti na ustanovení § 72a odst. 6 tr. zákona se stanoví, že o změně ochranného léčení na zabezpečovací detenci rozhoduje okresní soud, v jehož obvodu je zdravotnické zařízení, ve kterém se ochranné léčení vykonává, a to pouze na návrh zdravotnického zařízení nebo státního zástupce. Nepředpokládá se, že osoba vykonávající ochranné léčení bude sama navrhopvat své zařazení do výkonu zabezpečovací detence, které je přísnějším ochranným opatřením s větším omezením práv. Tím není dotčeno právo jiných subjektů obracet se v uvedeném směru se svými podněty na státního zástupce, který posoudí, zda jsou splněny zákonné podmínky § 72a odst. 6 a rozhodne o případném podání návrhu.

K bodu 8 (§ 353)

Úprava propuštění z ochranného léčení a jeho ukončení v § 353 navazuje na nové možnosti výkonu i ukončení ochranného léčení podle § 72 odst. 4 a 6 trestního zákona, včetně případného prodloužení trvání ochranného léčení nad dva roky a uložení dohledu nad chováním osoby, u které je ochranné léčení vykonáváno.

K bodu 9 (§ 354 až 357)

V návaznosti na zavedení nového institutu zabezpečovací detence je třeba v trestním řádu upravit nařízení výkonu zabezpečovací detence a její výkon tak, aby uvedené hmotně právní ustanovení § 72a trestního zákona bylo náležitě naplněno. Byť jde o ochranné opatření, je třeba respektovat jeho specifika, a proto pokud se stal výrok o uložení zabezpečovací detence, která nebyla uložena vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody, vykonatelným rozhodnutím odvolacího soudu, nařídí výkon zabezpečovací detence u obviněného, který je ve vazbě, předseda senátu odvolacího soudu ihned při vyhlášení rozhodnutí. Jinak je způsob nařízení výkonu zabezpečovací detence a její výkon obdobný jako u výkonu ochranného léčení (§ 354).

Vzhledem k tomu, že hmotně právní úprava předpokládá možnost změny zabezpečovací detence na ochranné léčení, upravuje se způsob rozhodování o takové změně v § 355. Dále se upravuje upuštění od výkonu zabezpečovací detence (§ 356), jestliže pominuly před jejím započítáním okolnosti, pro něž byla uložena. Všechna rozhodnutí s výjimkou upuštění od výkonu zabezpečovací detence, o němž rozhoduje soud, který zabezpečovací detenci uložil v prvním stupni (okresní nebo krajský), činí okresní soud, v jehož obvodu je zdravotnické zařízení, ve kterém se ochranné léčení vykonává.

V návaznosti na přezkoumávání důvodů svědčících pro trvání zabezpečovací detence ve smyslu § 72a odst. 5 trestního zákona se upravuje také rozhodování o trvání zabezpečovací detence a propuštění ze zabezpečovací detence (§ 357), o kterém rozhoduje na podkladě

vyžádaných zpráv také okresní soud, v jehož obvodu je ústav pro výkon zabezpečovací detence, ve kterém se toto ochranné opatření vykonává.

K části čtvrté - Změna zákona o soudnictví ve věcech mládeže

K § 21

Druhy ochranných opatření jsou vymezeny v souladu s trestním zákonem, a proto do jejich výčtu byla zařazena zabezpečovací detence (§ 72a trestního zákona), která bude ukládána zejména nepřičetnému mladistvému, který se dopustil činu jinak trestného, který by naplňoval znaky zvláště závažného trestného činu podle trestního zákona (§ 41 odst. 2 tr. zák.), není pro nepřičetnost trestně odpovědný, jeho pobyt na svobodě je nebezpečný a nelze očekávat, že by uložené ochranné léčení s přihlédnutím k povaze duševní poruchy a možnostem působení na pachatele vedlo k dostatečné ochraně společnosti (srov. § 72a trestního zákona). Ostatní důvody uložení zabezpečovací detence budou u mladistvého přicházet v úvahu jen zcela výjimečně. Upraveny byly také odkazy v poznámkách pod čarou tak, aby odpovídaly znění trestního zákona.

K části páté - Změna zákona o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky

K bodům 1 až 12

Do trestního zákona se v ustanovení § 72a zavádí nové ochranné opatření zabezpečovací detence. Ústavy pro výkon zabezpečovací detence budou organizačními jednotkami vězeňské služby (stejně jako např. věznice), neboť se předpokládá, že správu a ostrahu těchto ústavů, kam mají být umístěni zvláště nebezpeční a nepřizpůsobiví pachatelé trestných činů (např. sexuální sadisté, agresori, osoby, jejichž pobyt na svobodě je nebezpečný a kteří odmítají ochrannou léčbu nebo ji maří, apod.), bude právě s ohledem na nebezpečnost těchto pachatelů, kterým byla uložena zabezpečovací detence, zajišťovat Vězeňská služba.

V návaznosti na uvedená hmotně právní ustanovení i úpravu v trestním řádu je třeba v zákoně o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky upravit zajištění ostrahy a bezpečnosti v ústavech pro výkon zabezpečovací detence a střežení těchto ústavů. Vězeňská služba bude poskytovat chovancům v ústavech pro výkon zabezpečovací detence zdravotní péči, a to jednak ve svých zařízeních a jednak na základě smluvního vztahu mezi ústavem a zdravotnickým zařízením (např. prohlídky gynekologa, stomatologa, apod.).

V § 4b se doplňuje oprávnění Ministerstva spravedlnosti provádět kontrolní činnost zaměřenou na dodržování právních předpisů a vnitřních předpisů upravujících povinnosti příslušníků a občanských zaměstnanců Vězeňské služby při zacházení s chovanci ve výkonu zabezpečovací detence.

K bodům 13 až 25

V těchto bodech se přiměřeně upravují povinnosti příslušníků Vězeňské služby obdobně jako je tomu při výkonu služby ve věznicích, a to ve vztahu k osobám umístěným v zabezpečovací detenci, včetně povinnosti i v době mimo službu provést služební zákrok nebo jiná potřebná opatření, páchá-li osoba ve výkonu zabezpečovací detence trestný čin, jímž je bezprostředně ohrožen život, zdraví nebo majetek.

Návrh také v potřebné míře doplňuje oprávnění příslušníka Vězeňské služby při vyžadování vysvětlení od osob ve výkonu zabezpečovací detence, které mohou přispět k objasnění skutečností důležitých pro odhalení trestného činu spáchaného pachatelem během výkonu zabezpečovací detence, jakož i pro vypátrání osoby prchající z výkonu zabezpečovací detence, dále při osobní prohlídce a odnětí věci ve vztahu k osobám ve výkonu zabezpečovací detence. Výslovně se uvádí, že osoba podávající vysvětlení má právo na právní pomoc advokáta, čímž se navazuje na úpravu čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (srov. ÚS 42/1996).

V ustanovení § 13 jsou rozšířena oprávnění příslušníka Vězeňské služby i na kontrolu osob vstupujících do ústavu pro výkon zabezpečovací detence, a to včetně jejich zavazadel a věcí, jakož i dopravních prostředků vjíždějících a vyjíždějících z takového ústavu. Dále je příslušník Vězeňské služby oprávněn zjišťovat totožnost osob a zakročit proti osobám, které se zdržují v bezprostřední blízkosti střežených ústavu pro výkon zabezpečovací detence a chovají se způsobem, který narušuje výkon zabezpečovací detence nebo ohrožuje bezpečnost takového střeženého objektu.

K bodu 26

Toto ustanovení upravuje povinnosti příslušníka Vězeňské služby při pátrání po osobách prchajících z ústavu zabezpečovací detence.

K bodu 27 až 29

V těchto bodech je rozšířena možnost používat zvláštní prostředky, a to operativně pátrací prostředky a podpůrné operativně pátrací prostředky při předcházení a odhalování trestné činnosti i v ústavech pro výkon zabezpečovací detence, a to vzhledem k povaze zde umístěvaných pachatelů závažných trestných činů, kdy trestní zákon předpokládá, že zabezpečovací detence bude ukládána i místo výkonu trestu odnětí svobody.

K bodu 30 až 32

Z obdobných důvodů jako ve výkonu trestu odnětí svobody lze vůči osobám v zabezpečovací detenci použít i donucovacích prostředků, a to včetně střelné zbraně.

K bodu 33

Doplňuje se nadpis hlavy páté o institut zabezpečovací detence.

K bodu 34 až 36

Doplňuje se znění příslušných ustanovení v souvislosti se zavedením nového ochranného opatření zabezpečovací detence vykonávaného v ústavech pro výkon zabezpečovací detence a promítá se tento institut do ustanovení o vedení evidence v ústavu pro výkon zabezpečovací detence.

K bodu 37

Také v ústavu pro výkon zabezpečovací detence bude moci Vězeňská služba požádat o zásah Policii České republiky, jestliže vznikne mimořádná situace a Vězeňská služba nebude schopna zajistit pořádek a bezpečnost v ústavu vlastními prostředky.

K části šesté - Změna zákona o státním zastupitelství

Změna zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, navazuje na nové ustanovení § 72a trestního zákona, kterým se zavádí nové ochranné opatření zabezpečovací detence. Ústavy pro výkon zabezpečovací detence budou organizačními jednotkami Vězeňské služby, jakými jsou i věznice. Vzhledem k tomu, že státní zastupitelství vykonává dozor nad dodržováním právních předpisů ve všech místech, kde je podle zákonného oprávnění omezována osobní svoboda, a takovým místem jsou i ústavy pro výkon zabezpečovací detence, doplňuje se ustanovení o působnosti státního zastupitelství o místo, kde se vykonává zabezpečovací detence.

K části sedmé - Změna zákona o Veřejném ochránci práv

Změna zákona č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, navazuje na nové ustanovení § 72a tr. zákona, kterým se zavádí nové ochranné opatření zabezpečovací detence. Ústavy pro výkon zabezpečovací detence budou organizačními jednotkami Vězeňské služby, jakými jsou i věznice. Vzhledem k tomu, že působnost Veřejného ochránce práv se vztahuje na všechna zařízení, ve kterých je omezována osobní svoboda, a takovým místem jsou i ústavy pro výkon zabezpečovací detence, doplňuje se ustanovení o působnosti Veřejného ochránce práv o zařízení, v kterém se vykonává zabezpečovací detence.

K části osmé - Změna zákona o vyšších soudních úřednících

Do výčtu kompetencí vyššího soudního úředníka se doplňuje negativní vymezení, dle něhož není vyšší soudní úředník oprávněn k rozhodování o propuštění z ochranného léčení nebo zabezpečovací detence. Rovněž není oprávněn rozhodovat o upuštění od výkonu těchto ochranných opatření.

K části deváté - Změna zákona o občanských průkazech

Do zákona o občanských průkazech se doplňuje zabezpečovací detence jako jedna z překážek (vedle výkonu vazby, výkonu trestu odnětí svobody apod.) bránících převzetí občanského průkazu.

K části desáté až devatenácté

V souvislosti se zavedením nového ochranného opatření v trestním zákoně (§ 72a) zabezpečovací detence, promítají se příslušné nezbytné úpravy a doplnění do dalších částí

zákona obsahujících změnu zákona o péči o zdraví lidu, zákona o veřejném zdravotním pojištění, občanského soudního řádu, zákona o církvích a náboženských společnostech, zákona o zaměstnanosti, zákona o životním a existenčním minimu, zákona o státní sociální podpoře, zákona o pobytu cizinců, zákona o azylu a zákona o přestupcích.

K části dvacáté – Přechodná a závěrečná ustanovení

Vzhledem k úpravě ustanovení § 72 tr. zák. a navazující změně režimu propuštění z ochranného léčení a jeho ukončení, se v stanoví v přechodném ustanovení, že výkon dosud nevykonaného ochranného léčení, které bylo uloženo před nabytím účinnosti tohoto zákona, se dokončí podle dosavadních právních předpisů.

Datum nabytí účinnosti se stanoví s ohledem na předpokládanou délku legislativního procesu.

V Praze dne 4. června 2007

předseda vlády

ministr spravedlnosti